

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09255

HATUEY

Oscar Usher Pinis

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

COPYRIGHT BY
Y. O. PINIS

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

דרוק פון אהרן רימסקי
לוז 70, האוואנא

IMPRESA A. RIMSKY
LUZ 70 - HABANA

קובא, קובא, טראַפּיש לאַנד!

בלויער הימל, העלע זון, פּרילינג, פּרילינג!

ווי אַ פּריליכע יאָכט - שיף, וואָס האָט פאַרבלאַנדזשעט
צווישן צוויי גרויסע אייז - קריען, אַזוי ליגסטו צווישן די צוויי
גרויסע ערר שפּיקער פון אַמעריקע - צפון און דרום.

כאַטש נאַענט אַזוי צו דער גרויסער וועלט, זענען דאָך אַזוי
ווייניק פאַקאַנט דינע לייזן און פּריידן, דינע קאַטפּן און זיגן.

מע ווייסט אַ סך פון דיין בלויען הימל, מע ווייסט אַ סך
פון דיין שטאַלצער פאַלמע, אַבער מע ווייסט נישט קיין סך פון
דעם ריינסטן און שטאַלצסטן - פון דיין זון האַטוואַיי!

האַטוואַיי - דער פירער, דער קעמפּער פון דינע אומשולדיקע
קינדער, די פּרימיטיווע איינוואוינער, די סיבאַניער.

האַטוואַיי, וואָס האָט נאָך צוריק מיט הונדערטער, הונדער-
טער יאָרן געוואַלט פאַרניכטן דאָס גאַלד פון דער ערד, ווייל דאָס
גאַלד - האָט ער געזאָגט - איז דער גאַט פון די ווייסע, דער גאַט
פון די אונטערדריקער, דער גאַט, וואָס פּרילינגט דאָס גאַנצע
שלעכטס אויף דער וועלט.

האַטוואַיי, וואָס האָט נאָך צוריק מיט הונדערטער, הונדער-
טער יאָרן פאַרשטאַנען אַזוי צו קעמפּן פאַר פּרייהייט, און גע-
קענט אַזוי שטאַרבן, אַז ער זאָל בלייבן לעבן אויף דור דורות
אין די אייביקייטן.

האַטוואַי! האַטוואַי!

ווער ווייסט עס גיט אין קובאָ ווער עס איז האַטוואַי!?

פּרעגט אַ קובאַנער, אַ קינד צי אַ דערוואַקסענעם, ווער איז האַטוואַי? וועט ער אייך גיט ענטפּערן, נאָר ער וועט אייך אַנקוקן פאַרוואונדערט: ס'איז פונקט ווי איר זאָלט אָפּ-שטעלן אין אַ שיינעם קובאַנער זומער מאָג אַ מענטשן און פּרעגן, וואָס איז אַזוינס זון?

האַטוואַי און די זון—איז אַט דאָ אַ פאַרגלייך. ביידע אינ-איינעם פאַלייכטן זיי דעם מענשליכן וועג אין קובאַ.

און שטייענדיק אויף אַט דעם קובאַנער זוניקן וועג, אויף דער ערד, וואָס האָט אַזוי ברייט מיך אויפגענומען און וואָס איז אין מיין יוגנט מיין צווייטע היים געוואָרן, טראָג איך צו מיין בייטראַג—דאָס געזאַנג צו האַטוואַיען.

ערשטע טייל.

ה'טו"ז

!

ס'איז הימל און וואסער און שטילקייט אין בלוי,
דער רואיקסטער ים איז ניט רואיק —
שווימט א קאנאע אין פעסטן געבוי,
די וועטלעס געשווינדיק און גליהיק.

צען אינדישע מענער געזונטע און פעסט,
און איינער פון צווייטן איז שענער —
און איינזאם, אינמיטן די הענט אויף דער ברוכט
דער עלטסטער פון אלע צען מענער.

דאס איז האטואיי. פון ערד גראכאווא,
פון לאנד פון די שטאלצע קוויסקייער,
זיין בליק איז געווענדעט צום ברעג סאאיסי,
צו קובא — פון די סיבאנייער.

ער פֿאַרט גיט אָף יאָגד און אויך גיט אָף שפּאַציר
ווי שטענדיק צו ברידערשע ראַנדען ,
עס האָבן די ווייכע זיין לאַגד אים פאַרברענט –
זוכט ער אַ ערד וואו צום לאַגדן .

ס'איז קובא גיט ווייט פון קוויסקייאישן ברעג –
פאַראייניקט דער ים זיי , דער בלויער ,
פאַראייניקט אין ברידערשער ליבשאפט צו רו ,
אין פריידן אַזוי ווי אין טרויער .

עס פֿאַרט האַטוואיי . זיין האַרץ איז אין גלי ,
אין ציטער זיין אייווערנער אָרעם ,
עס דאַכט זיך דער ים איז אין שטילקייט און רו ,
נאָר ער טראַגט אין זיין שוים איצט אַ שטורם .

און אַזוי ווי עס קען זיין נאָר שטורמיש דער ים
אין אַפגרונט פון אומרו ,
פון אוראַלמן שטאַם ,
אַזוי איז איצט שטורמיש אין העלישן פלאם
דער העלדישער זון
פון דעם אינדישן שטאַם –
האַטוואיי !

די אויגן צעפלאַקערט
אין גליענדן שוואַרץ .

פון אומרעכט צעאקערט
פארבלומיקט דאָס האַרץ.

פארבלומיקט דאָס האַרץ פון דער וועלטס גרויסן פיין,
זיצט ער אין שיפל און רעדט ניט קיין וואָרט
אָזוי ווי פאָרגליווערט —
פארשטיינט אויף זיין אָרט,
דעם נאַקן געבוין, פארטיפט אין זיין מראַכט:
פארשאלטן זאָל ווערן —
די בייזוויליקע מאַכט!
ער שפאַרט אָן זיין קאַפּ אויף זיין מעכטיקער האַנט,
דערמאָנט זיך אַ בילד נאָך אַ בילד
פון זיין לאַנד:
געווען ערשט ניט לאַנג
נאָר געזאַנג און געזאַנג,
די טעג און די נעכט
ווי די פרייד אָזוי עכט
זענען געקומען די ווייסע אין שאַנד,
פארפעסטעט, פאָרגוואַלדיקט
דאָס ליבליכע לאַנד:
אַ, ווייסע, איר ווייסע!
ווער האָט אייך באַדאַרפט?
געקומען צו אונדז און די שווערדן געשאַרפט.
מיר זענען געווען אָזוי גוט, אָזוי גוט —

געגעבן אייך אלץ, וואָס אין אונדזער באַזיץ,
האַט איר אונדז געוואָרפן דעם דונער און בליץ!
אַ, ווייסע, וואָס טויג אייך —
צו וואָס אונדזער בלוט?!

.....
.....

זוער ווייסט נאָך ווי לאַנג ס'וואָלט געווען האַטוואַיי
אין זיינע געדאַנקען פון טרויער פאַרשיפט,
זוען ס'וואָלט גיט אַ פריידיקער רוף אויסגעשריי
פאַר זיינע חברים, וואָס האָבן געשיפט
אים פון טרויער געוועקט:
קאַטעראַד, קאַטעראַד —
האַטוואַיי, גיב אַ קוק!

ס'האַט זיך באַוווּן אַ באַרגיקע הויך
און פאַלמען—אין שטאַלצקייט,
און ערדן—אין פלאַך,
און שפעטערצו היימיש און גרוסן—אַ הויך
און פריידיקע, פרידערשע מענטשן אַ סך.

II

עס איז טאאיכי.
קובאנישער ברעג,
וואס בארט זיך אין שטאלצקייט פון דעם אריענט,
ווער ווייסט עס גיט דארט, ווער עס איז האטוואיי?
צו יעטווידער איינעם איז ער דארט באקענט.

מיט זיינער געוואנטקייט— דער בעכטער אין יאנד,
מיט פלינקייט —
דער בעסטער אין פישער-געפאנג,
און בעסער פון אלץ מיט זיין קלוגשאפט אין רייד,
און סערער פון אלץ— מיט זיין שטאלצן געזאנג.

ער גיט זיך א שטעל מיט זיין שטאלצקייט און גרויס
צימערט די ערד, דאכט זיך, אויף אף א ווייל,
נעמט ער דעם פויגן אריין אין זיין האנט —
וועט קיינמאל קיין ווינט גיט דעריאגן זיין פויל.

פלעגן די מיידלאך, די שענסטע צום ברעג
ארויס אין געזאנגען, אזוי ווי עס פאכט,
פאר איינעם, דעם שטאלצסטן פון פרידערשער ערד,
אזא מין א פריידיקן הארציקן גאסט.

אז ער, האטוואיי, האָט די ערד גאָר באַרירט
פלעגט זיך צעגליכן אַ זוניקע פרייד —
מתנות די שענכטע פאַר גרויס און פאַר קליין
צוגלייך מיט די קלוגע דערפאַרענע רייד.

פלעגן די אַלטע אים רופן צום ראָט,
פלעגן די יונגע אים רופן צום שפּיל,
און שפעטער גאָר פלעגט ער מיט קינדערלאַך קליין
זינגען אַרייַטעס מיט קינדיש געפּיל.

האָט יעדער געמיינט, אַז אויך איצט איז אַזוי,
האָט יעדער געזאָגט: האַטוואיי! האַטוואיי!
גאָך איידער ס'איז צו די קאַנאַע צום ברעג
איז אַליץ שוין געוועזן אין יובל געשריי.

גאָר אָט איז שוין צו די קאַנאַע צום ברעג
גאָר וואָס איז אַזעלכעס? וואָס האָט עס פאַסירט?
האַטוואיי האָט באַרירט שוין די ברידערשע ערד
אין טרויער פאַרגליווערט—פון אַרט ניט גערירט.

דעם קאַפּ אָנגעבויגן. די הענט אָפּגעלאָזט.
די ליפּן קיין שמייכל—אַזוי שמייט ער שטום,
און זיינע צען מענטשן—די ברידער פון קאַמף
שטייען אין טרויער אַרום און אַרום.

שווייגן שוין אלע. די שטילקייט איז שווער.
שטייט אויף דער קאסיקע פון דעם סיבאָנני:
דיין טרויער, דיין שווערן פאָרגעס אָף אַ ווייל —
ס'איז קובאָ דיין לאַנד, דו מיין זון האַטוואַיי!

קוקט האַטוואַיי און ער הויבט אויף דעם קאָפּ.
לעגט דער קאסיקע אַרויף אים זיין האַנט:
וואָס האַט עס פאַסירט, אַ דערצייל, האַטוואַיי,
אין דיין גראַכאוואַ פון קוויסקייאישן לאַנד.

שמעלט אויף זיך אַ מיידל אין שענסטן געשטאַלט,
און פּרעכטיק און שפיציק איז איר קאַלעמבע
און זאָגט: האַטוואַיי, אַ דו פּרודער ערלויב
קאסיקעס אַ טאַכטער דיר געבן אַ גלעט.

מיין פאָטער קאסיקע, דו קוק זיך נאָר צו
ווי מיד און פאַרצערט איז דיין זון האַטוואַיי —
עסן און טרינקען און געבן אים דו,
און בעסער פון אלץ איז אַצינד אין קאַנני!

האַט יעדער פאַרשטאַנען, ס'איז בעסער אַזוי,
ס'איז בעסער און שענער און קלינער פאַר זיי —
גיט פּרעגן קיין פּראַגן און לאָזן צורו
עסן און שווייגן אין גרויסן קאַנני.

אין גרויסן קאניי זענען אלע געגאנגען .
אלע ביז איינעם—גרויסע און קליין,
געגעסן קאסאווע, נאָר ס'האַט זיך געדאַכט
ס'איז די קאַסאווע פון זאַמד און פון שטיין.

ס'האַט יעדער געקוקט, וואָס עס מוט האַטוואַיי .
געשלינגען, געגעסן אזוי ווי אין פלינד —
די טאַכטער קאַסיקעס, זי זיצט געבן אים
און מאַכט אים אַלץ גרינגער אזוי ווי אַ קינד.

געענדיקט דאָס עסן. דעם דורשט שוין געשמילט
שטייט אויף דער קאַסיקע און זאָגט אַז אזוי :
האַטוואַיי .

דו פרודער מיינער !
ביכט אין צער,
ביכט אין מי —
זאל די רו דוין טרויער שמילן
מיר וועלן דאָ וואַרמן
ביז סאַרגן גאַנצפרי .

שטייט אויף האַטוואַיי —
אַ, וואָס איז האַטוואַיי ? !
אין אַרעמס צעשפרייט און אין לייבן געשריי :
אַ, פרידער און שוועסטער !
מיר קענען שוין מער איצט ניט האַפן קיין רו .

די ווייסע, די ווייסע,
די שרים די ווייסע,
זיי וועלן שוין מער אונדז ניט לאָזן דערצו!

וואָס זאָגסטו די ווייסע?
די ווייסע וואָס ווידער?!
בלויבן שוין אַלע אין טוטל מיט פיינליכע גלידער.

שטייט אויף דער קאַסיקע –
בלויבט יעדערער שמיל:
האַטוואיי, דו ברודער מיינער,
מיט הימלשן שכל און מעכטיקער האַנט,
דערצייל אונדז שוין איצטער, וואָס האָט עס אַזעלכעס
פאַסירט אין קוויסקייע,
דאָס וואונדערבאַר לאַנד.
דערצייל אונדז וואָס האָט עס פאַסירט מיט דיין ווייב,
דערצייל אונדז וואָס האָט עס פאַסירט מיט דיין קינד,
מיט דייע, די גלאַרייכע פרידער און שוועסטער,
דערצייל אונדז פון אַלעס,
דערצייל שוין אַצינד.
אַ טרויער! אַ טרויער!

זאָגט האַטוואיי:

יאָ!

אַ טרויער, אַ טרויער!

אָ, איר ברידער,

סיפאָגייער —

אייער ברודער דער קוויסקייער,

האַטזאיי —

קען פון זיך קיין סך דערציילן,

ווייל עס טוט אים זייער וויי!

מ'האַט גענומען זיינע קינדער

און געבראַטן זיי אין פלאַם,

מ'האַט גענומען זיינע ליבסטע

און צעשניטן אַף שטיק שטיקער

און געוואַרפן זיי אין ים.

מ'האַט געשענדעט און צעטראַטן

אַלץ וואָס אים געווען איז טייער,

און זיין ערד —

פאַרווישט אין פייער.

ווייל ער האט געגלויבט די ווייסע

ווייל ער האַט געאַכט די ווייסע

און געוועזן גוט —

האַבן זיי באַצאָלט מיט בלוט.

ווייל די ווייסע זעגען שדים

און זיי דורשטן נאָר נאָך גאַלד!

וויי צו דעם, וואָס ווייזט דאָס גאַלד זיי,

און ער קען מיט דעם גיט שטילן

זייער בלוטיק בייזן ווילן,

זיי צו געבן גאַלד גענוג!

וויי צו דעם!

וועלן זיי אליין דאן שטילן
זייער צווייטן ביזן ווילן
נאך דעם הייסן בלוט.

גיט זיי בלוט! —
האָט האַטוואיי זיך צעשריגן.
און ער איז געשטאַנען מיט גלי אין די אויגן,
מיט גלי אין די אויגן — אין טרויער פאַרצויגן:
איך קען גיט מער רעדן,
איך קען גיט מער זאָגן —
איך בין גיט צו שטאַרק צו דערציילן די פּלאַנן,
וואָס איך האָב פאַרנומען!

האַטוואיי, האַטוואיי! —
האַבן אלע געזאָגט.
סעמי אין טוריי! —
האַבן אלע געקלאָגט.
אַן אומגליק אַ גרויסער איז דאָ אַפּ דער ערד —
דער ווייסער.
דערצייל אונדז ווע אַלעס,
פון אַלץ האַטוואיי!

איך קען איך פון זיך איצטער
מער גיט דערציילן.

ווייל וואָס פאַר אַ ווערט האָט אַצינדער מיין פּיין?
אַז ס'איז אַנאַקאַנאַ ניטאָ צווישן אונדז ,
וועט קיינמאַל מער זען די הימלשע שוין .
אַנאַקאַנאַ איז בוים !

אַנאַקאַנאַ איז טויט ? !
און ס'האָט זיך דער טרויער נאָך שווערער פאַרשפּרייט
אַף גרויס און אָף קליין אין דעם גרויסן קאַניי ,
און ס'האָט שוין זיך מערער קיין וואָרט ניט געהערט , —
ווייל שטיל איז געבליבן דער ריז האַטוואיי .
דאָן האָט זיך דער עלטסטער בעהיקע פון דאָרט
געהויבן פון אָרט ,
אין טרויער געבויגן
געהויבן זיין וואָרט :

לאַמיר אין טרויער די קעפּ איצמער בויגן ,
ווייל ס'זועלן שוין קיינמאַל מער אונדזערע אויגן
ניט זען אַנאַקאַנאַן .
און זאָל האַטוואיי איצט פון איר אַלץ דערציילן
און מעג עס אפילו אים געמען אַ טאַנאַ ,
וועלן מיר אַלע דאָ זיצן אין טרויער
און אָפּגעבן כבוד מיט הערן גענויער
וועגן דער שוועסטער ,
וואָס הייסט אַנאַקאַנאַ .

די זון די קוויסקייער,
די ליכט סיבאגיייער,
וואָס איז שוין נישטאָ!
האַטוואַיי, האַטוואַיי, נעם דערצייל!

און ס'האַט האַטוואַיי דעם פעחיקע געפאַלגט:
אַנאַקאַנאַ, שוועסטער זיינע
כ'בין נישט ווערמ די טריט דאָך זיינע,
דאַרף איך רעדן איצט פון דיר.
אַנאַקאַנאַ —
בלום פון גאַלד.
מיט די הענט ווי פלומען קראַנצן,
מיט די לייכטע פיס צום טאַנצן
מיט די אויגן אירע צוויי,
ווי די שוואַרצע טיפע נאַכטן,
האַט געקענט זיך יעדן דאַכטן
אַז זי איז פון דעם טוריי.
און געקענט האַט זי שוין רעדן,
פלעגט זי רעדן, פלעגט זיך דאַכטן
אַז סעמי האַט דאָס גענידערט
צו די ליבע קינדער זיינע.
פלעגן שווייגן די קאַסיקעס,
פלעגן שווייגן די פעחיקעס, —
אַז די קינדער אין די שפּילן
פלעגן רואיק בלייבן שטילן
אום צו הערן אירם אַ וואָרט.

פלעגט זי זינגען די ארייטעס
 פון די גלאַרייכע קוויסקייער
 און די פיזע קאַריבייער,
 פלעגט זיך יעדערער באַזונדער
 טראַכטן ס'איז סעכס אַ וואונדער -
 אַט די שיינע אַנאַקאַנאַ.
 און געמיינט האַט אַנאַקאַנאַ,
 אַז די לוסטיקע אַרייטעס.
 און די טעגן
 און קרעגן פון בלומען
 וועלן מאַכן גוט די ווייסע,
 ווען זיי וועלן נאָר אַנקומען.
 און געווען אזוי איז איינמאַל
 איז אַ ווייסער, שטאַרקער אַבאַ,
 וואָס זיי רופן גובערנאַטאָר,
 קיין קוויסקייע אַנגעקומען.
 האַט געוואוסט דאָס אַנאַקאַנאַ,
 האַט זי באַלד פאַרגרייט אַ יום - טוב ,
 אַזאַ יום - טוב , אַזאַ שיינעם,
 וואָס זי האַט גיט געמאַכט פאַר קיינעם,
 און מיט פרייד אַף אַלע שטעגן
 צו דעם אַבאַ אַף אַנטקעגן.
 אַף צו פריער שיינע מיידלעך
 אין געזאַנגען פון אַרייטעס,
 און דערנאָכדעם פיל קאַסיקעס
 און דערנאָכדעם פיל בעהיקעס

און ערשט נאכדעם אין געזאנגען —
 אַנאַקאַנאַ איז געגאַנגען .
 אַנאַקאַנאַ —
 בלום פון גאַלד .
 און איר לייב געפאַרפט אין בלומען .
 בלויע בלומען ,
 ווייסע בלומען ,
 און איר קאַפ און האַלדז און אַרמען
 פול אין קראַנצן ווייסע בלומען .
 ווייסע בלומען ערשט פון פעלד .
 אַט אַזוי האָט זי באַגעגנט
 פול מיט ליבע יענעם אַבאָ
 און אויך זיינע ווייסע פרידער
 און געפירט זיי אין קאַניי .
 און ס'איז דאָרט געווען פאַרגרייט שוין
 אַלעס גוטעס , אַלעס שייער
 פיש און גאַלד און אויך גוויאַנאַ
 פאַר דעם אַבאָ —
 אַזאַ שטייער .
 האָט די שיינע אַנאַקאַנאַ
 דאָן געזינגען ס'ליד פון שלום , —
 איז געקומען צייט צו עסן
 האָט מען דאַמאָלס גוט געגעסן
 פון די היימישע מאכלים .
 צייט צו שלאָפן איז געקומען
 האָט גענומען אַנאַקאַנאַ

אן האמאק באפוצט מיט בלומען,
 און געפירט דעם ווייסן אפא
 אים געדינגען ס'ליד פון שלאפן
 און געהאלפן אים זיך אויסטאן
 און געקניט פאר אים אין פראכט
 און געזאגט: א גוטע נאכט!
 איז דער צווייטער טאג געקומען
 איז אוועק דער ווייטער אפא,
 האט געפרייט זיך אנאקאנא,
 וואס ס'האט זיך אזוי געענדיקט
 ס'האט קיין דונער ניט געהערט זיך,
 ס'האט קיין בליץ זיך ניט געזעען—
 ס'האט קיין בלוט זיך ניט גענאסן.
 האט געמיינט שוין אנאקאנא:
 אז דאס גאלד איז ניט דאס אלעס
 וואס די ווייסע מענטשן ווילן, —
 נאר די טעניץ און קרעניץ מיט בלומען
 און די פריידיק שיינע שפילן
 מאכן גוט דעם ווייסן מענטשן.
 און עס גייט אזוי זיך אלעס,
 גייט א מאנא,
 קומט א מאנא
 האט דערוואוסט זיך אנאקאנא,
 אז א גייער אפא קומט.
 האט זי דאן פארגרייט א יום טוב
 פון דעם ערשטן פיל מאל שענער:

מיט די שענסטע שוועסטער מיידלעך
און די פעסטע ברידער מענער,
די קאנויעס איינס און אנדער
פול מיט בלומען אויסגעהאנגען.
בלויע בלומען,
ווייסע בלומען
אויכגעשפרייט אף אלע וועגן,
און מיט לוסטיקע געזאנגען
אנאקאנא — גייט אנטקעגן.

כאטש דער היטל איז א בלויער
איז פארפינסטערט דאן געוואָרן
אנאקאנאס שיינער טאָג.
פון די לוסטיקע אַרײַטעס
האַט צעגאַסן זיך אַ טרויער
פול אין צער
פול אין קלאָג.
ווייל דער ווייסער, ביזער אַבאָ,
וואָס זיי רופן גובערנאַמאַר
האַט דערוען אנאקאנאן
אין איר שיינקייט,
אין איר פראַכט —
האַט ער באלד אזוי פאַרשטאַנען
אַז ס'איז גאלד ביי איר פאַראַנען
און ער קען עס קריגן אליין.
האַט זיך באלד דער בליץ באַוויון

און ס'האט זיך דערהערט דער דונער ,
 גאך א בליץ
 און גאך א דונער
 און ס'האט זיך פארשפרייט דער טויט .
 און די ווייסע ריינע בלומען
 וואס ס'האט צעשפרייט אָפּ וועגן
 זענען באלד געוואָרן רויט .
 אַנאַקאָנאַ באלד געפאַנגען ,
 אָפּ איר האַלדז אַ שטריק פאַרוואַרפן —
 אָפּ אַ פּוים זי אויפגעהאַנגען .
 אַנאַקאָנאַ איז שוין טויט .

 אַנאַקאָנאַ איז שוין טויט .

III

ס'איז העלער באַגינען. ס'איז צאַרטקייט און אומשולד.
ס'איז טראַפישער מאַרגן ביים ברעג מאַאיסי —
עס דאַכט זיך, אַז אַלעס איז פּריילאָז פון זאַרגן
אין צאַרטקייט אין זיסער פון טראַפיק גאַנצפרי .

די זון איז אַרויס ערשט פון ים'ען פאַרבאַרגן , —
איז קינדיש פאַרשלאָפן איר שמייכלענדער שטראַל ,
אַזוי ווי די קינדישע פרייד פון פּריסאַרגן
צעגיכט זיך דער פּריידיקער זוניקער קוואַל .

צעגיכט זיך אַף פאַלסעס אין פּלוטפולער גרינקייט
אַף טראַפישע גראָזן אין טוי פון קרישטאל ,
פון פּערניקער הויכקייט צעשמראַמט און צעלאָזן
אַראָפּ צו דעם רואיקן סענטישליכן טאַל .

אַראָפּ צו די אינדישע שטילע באַהיאָם
וועקן דעם שכט פון דעם סיבאַניי ,
און געבן צו וויסן , אַז טאַג איז געקומען ,
צייט זיך פאַרזאַמלען ביים גרויסן באַמיי .

דער באטיי איז פארנומען מיט זון און מיט מענטשן
און יעדערער שמייכלט און ווייכט ניט דערפון.
און זינגען ארייטעס צום מאג פון דער ארבעט
אין שטראלענדן אויפגאנג פון פריידיקער זון.

דאס זינגען געענדיקט, שמייט אויף דער קאסיקע:
מע דארף מאן די ארבעט פון יעדן גאנצפרי —
עס זענען פארזיט שוין פון לאנג די קאנזקעס,
פעלט זיי נאך אבער די מענערשע מי.

און זאל מען גוט היטן דאס פעלד פון אנאנעס,
און מערער די גוטסקייט פון פעמן כאאים —
און מאכן צו וואקסן נאך בעסער די יוקא,
און טרייסלען און קלייבן פון פאלמען די ניס.

און זאלן די אלטע ניט קוקן אין טרויער
ווען אלץ איז אין אַרדנונג אין העלן באגין,
זיי דארפן שוין מער זיך ניט מיען—נאָר רוען,
עס וועלן שוין ארבעטן זייערע זין.

דאס האט צו די אלטע גערעדט דער קאסיקע
און האט מיט פיל ליבשאפט פארענדיקט זיין זאג,
און איז אין זיין גלייכקייט אוועק באלד מיט אלע—
יעטווידער איינער — צו ארבעט פארמאגן.

און כאַמשע ס'איז אַלעס געוועזן אין אַרדנונג ,
האַט דאָך זיך דער אומרו געפילט צווישן זיי ,
דער געכטיקער טאַג אין דעם ברידערשן טרויער
און אַלעס , וואס ס'האַט זיי דערציילט האַמואיי .

האַמואיי איז פון שלאָף אויפגעשטאַנען צעטומלט :
עס פעלט אים זיין שיינע , זיין ליבליכע ווייב ,
עס פעלט אים זיין קינד מיט דעם לוסטיקן שמייכל —
ס'האַט אים אַף שטיקער צעריסן זיין לייב .

און ער איז אַוועק אין דער זייט מיט זיין טרויער ,
אַוועק צו דעם וואַלד אין דער ווילדערניש טיף —
ס'איז גאָר דער הימל ווי שמענדיק אַ פלויער
און האַט פון זיין טרויער איצט גאָר קיין פאַגריף .

די אַרעמס די שמאַרקע פאַרלעגט אַפן גאַקן —
ליגט ער אַזוי ווי געשניטן פון שטיין ,
און קוקט אין די הימלען און קוקט אין די ווייטן ,
וואס קוקט ער? וואס זעט ער? — ער ווייסט ניט אַליין .

פלוצים דערהערט ער א שאַרף פון די בלעטער,
א שאַרף פון די בלעטער—א מיידל געשמאלט :
קאַסיקישע טאַכטער פאַרשטייט גוט דיין טרויער,
דיין טרויער פון איר האַטוואַיי ניט באַתאַלט !

דיין טרויער בין איך איצט געקומען צו שטילן —
דו האַסט שוין פאַרגעכּן אַזוי ווי איך זינג ? !
איך וויל דיר איצט זינגען פון האַפּנונג און לעבן,
וועט, אפשר, דיין טרויער דיר ווערן איצט גרינג.

האַטוואַיי ! האַטוואַיי ! אַ, דו ביסט מיר געפעלן,
און לאַז מיך מיט דיר אַף די גראַזן דאָ זיין —
און לאַמיר זיך ביידע דאָ לעגן צוואַמען
וועט, אפשר, דיר פּרייד אין די בלוטן אַריין .

אַ, מיידל, דו ביסט מיר נאָך מערער געפעלן,
איך ווייס אין געמריישאַפט וועסטו זיין מיין ווייב—
מיר וועלן דאָ זיין אין דעם העלן פּרימאַרגן,
און איך וועל ניט מער ווי באַרירן דיין לייב.

איך ווייס, אַז עס וועלן די טעג דיר זיין זיסע —
נאָר שפעטער וועט ווערן דיין בויך אַזוי שווער, —
איך קען דיר נישט טאָן דאָס—איך פיל אַז די ווייסע
וועלן שוין קומען אין גיכע אַער .

די ווייסע, די ווייסע, פארשאַלמענע ווייסע,
זיי ווערן, ווייזט אויס, נאָר נעבוירן דערצו —
מיט זייערע שווערדן אָפּ זוניקע ערדן
פאַרנומען ביי רואיקע מענטשן די רו.

איך וועל דיר נאָר זיין ווי אַ ברודער אַ גוטער —
און דו וועסט אַ שוועסטער מיר זיין אָפּ אַ פייט,
אַזוי אַ ביז וואַנען מיר וועלן די ווייסע
פאַרטרייבן אין זייער פאַרשאַלמענער ווייט.

און ס'האַט זיך אין אומרו פאַרשפייט זיין געזיכט:
אַ, מיידל, דו שיינע,
דו ליבסטע, דו טיין —
ביז וואַנען ביז וואַנען
וועט דאָס אַזוי זיין!?

ס'איז יוגנט אין ציטער,
ס'איז ליבע אין קראַמף—
און מיר דאַרפן טראַכטן
פון בלוט און פון קאַמף.

ס'איז פעלדער און וועלדער
און אַליץ אַזוי גוט —
דער ווייסער טאַכט טראַכטן
פון טויט און פון בלוט.

ם ם
ם

און ס'האט ניט געמראכט
נאָר אזוי האַטוואיי , —
נאָר יעטווידער איינער
פון דעם סיבאָני .

ס'האט יעדער דעם אומרו
געפילט נאָך גאַנצפרי ,
איז ניט ווי אין ווילן
די טעגליכע מי .

ס'האט יעדער געוואוסט
אַז ער אַרבעט ניט גוט —
דער ווייסער איז נאָענט
פאַרגליווערט דאָס פלומ .

פון אייגענעם טראַכטן
אין אומרו ניט זאָט ,
בעסער פאַרזאַמלען
פון אלע אַ ראַט .

IV

דער ראַט איז פאַרוואַמלט .
אין ערנסטקייט אַלע .
שטריינג איז און פייערליך אַלעס אַרום , —
שטייט אויף דער בעהיקע
און קלאַפט אין טאַמבאָרען ,
פאַרהויבט צו די הימלען
די הענט זיינע פרום .

סעמי , אַ סעמי !
קוק אָן דיינע קינדער !
זיי האָבן אַ ראַט אין געפאַר פון דעם לאַנד ,
אַזוי ווי דו ווילסט
און דו טאַכסט קלאָר די הימלען ,
אַזוי זאָלסטו טאַכן זיי קלאָר דעם פאַרשטאַנד !

פאַרשטילט די טאַמבאָרען , — שטייט אויף דער בעהיקע
און זאָגט צום קאַסיקע :
דער הימל איז בלוי !
זאָלסטו דיינע ווערטער אין ריינקייט און בלויקייט
וואָס דו וועסט דאָ זאָגן ,
אויך זאָגן אַזוי !

שווייגן שוין אלע צו הערן די ווערטער.
זאגט דער קאסיקע:
ס'איז הימלשע שיין,
איך בויג זיך אין אכטונג, —
דער ערשטער צום רעדן
זאל האטואיי, אונדזער העלדישער זיין!

שטייט אויף האטואיי:
א, איר ברידער און שוועסטער,
צו רעדן אין קלאַרקייט ווערט גרעכער מין צער, —
מוז איך אייך זאָגן:
ס'איז גאָענט דער ווייכער
און פאַר מאַאיסי דראָט די ערשטע געפאַר.

כ האָב אייך שוין געכמט דערציילט פון קוויסקייע —
דערצייל זשע, קאסיקע,
מיר אלעס גענוי:
ווי זענען אין קופּא געוועזן די ווייכע?
געקומען, געוועזן,
ווי לאַנג, ווי אזוי?

שטייט אויף דער קאסיקע:
א, יא, דו מיינ ברודער,
ס'איז וויכטיק צום וויסן—פאַרגעס מיינע רייד,

איך דארף זיך דערמאָנען.
גאָר וואָס זיך דערמאָנען?
דערציילן פון טרויער און גארשער פרייד!

זינט ס'איז די שטוב אָט אַ יענע געקומען
מיט פליגלען אין הויכקייט,
מיט פליגלען אין ברייט —
האָט זיך אָף אונדז, כאַטש אין אַנהויב מיט פריידן,
אַ טרויער, אַ שווערער
אין אומרו פאַרשפרייט.

די שטוב האָט געבראַכט עפעס הימלשע מענטשן,
מענטשן אַזעלכע
אין וויסקייט און קלאַר,
מיר האָבן באַטאַפּט זיי, מיר האָבן געבלעט זיי —
אַף זייערע פנים'ער
צאַרטקייט אין האַר.

מיר האָבן געמיינט:
אַז זיי זענען געקומען
געשיקט פון די הימלען צום ברעג באַאיסן,
דאָס האָט אַ מתנה פאַר רו און פאַר ליבשאַפּט
געשיקט זיינע קינדער
דער גרויסער סעמי. —

מיר האָבן געקניט און מיר האָבן געבוקט זיך
געגעבן זיי אלץ ,
וואָס זיי האָבן געוואָלט , —
זיי האָבן געשיינקט אונדז פיל פּרעכטיקע זאַכן,
מיר האָבן געשיינקט זיי
נאָר שטיקלאך פון גאָלד .

זיי זענען אוועק . אוועק איז אַ מאַנאַ .
אוועק איז אַ מאַנאַ
און מאַנאַס אַ סך ,
מיר וואָלטן זיי , אפשר , געוועזן פאַרגעסן
אזוי ווי פאַרגעסן
ווערט יעשווידער זאך .

נאָר ס'איז אזא שמוץ , אזא גייע געקומען
מיט מענטשן אַזעלכע
אין ווייסקייט פון הויט , —
מיר האָבן דערוואוסט זיך , אַז אונטער דער ווייסקייט
טראָגן זיי שמענדיק
נאָר שלעכטסקייט און טויט .

זיי זענען געקומען .
געזוכט מיט די אויגן ,
מיר האָבן געקוקט , — ניט געהאַט קיין באַגריף —

זיי זענען געקראָכן אַף קני איינגעבויגן
געגראָבן ,
געזוכט אין דער ערדישער מילך .

אַ, ווייסע, וואָס זוכט איר? אַט האָט איר קאסאווע!
אַ, ניין ,

נישט דאָס וואָס זיי האָבן געוואָלט!
זיי מיינען, מיר האָבן דאס גאָלד אויסבאַהאלטן ,
אַ, ווייסע!
אַ, וואס פאַר אַ ווערט האָט דאס גאָלד?!

זיי קוקן אזוי ווי פאַרמומלט, פאַרמשירעט ,
מיר האָבן געקוקט
און מיר האָבן געלאַכט, —
מיר האָבן עס דאַמאָלס דערזען זייער בליצן
דערהערט:
ווי עס האָט זייער דונער געקראַכט.

עס זענען עס דאַמאָלס פיל שווימע געפאַלן,
מיר זענען אוועק ,
און די ווייסע—אליין ,
און שפעטער מיר זענען אין שטילקייט געקומען
זענען די ווייסע שוין מער
נישט געווען .

און שפעטער, ווען ס'האָט זיך פון ווייטנס באַוויזן
א שטוב ניט פון הימל, —
פון ווייסע אַ שיף,
דאָן האָבן מיר אַלע געוואוסט וואָס ערוואַרמן,
מיר האָבן פון זיי
שוין געהאַט אַ באַגריף.

אַראָפּ און געקוקט און געזוכט און גענישטערט,
און אמת צו זאָגן:
די ווייסע ניט פיל, —
מיר האָבן זיך אַלע אין פויטער באַהאַלטן
און אַלע געשוויגן
אין רואיקייט — שטיל.

דאָן האָבן מיר שטאַרקער די בויגנס געצויגן
און פּייל איז געפלוּיגן
אין גלי און אין ברען, —
עס זענען געבליבן אין אַנגסטן פאַרצויגן
אַף אונדזערע ערדן
פון ווייסע אַ צען.

און די וועלכע זענען אין לעבן געבליבן
זענען פון דאַנען
צוועק ערגיץ ווייט.

מיר האָבן פון דאָן נים געזעען קיין ווייסע .
אזוי איז אוועק
שוין אַ לענגערע צייט .

און איצט איז שוין ווידער :
זיי זענען שוין גאַענט ,
און , ווייזן ווייזט אויס , אז זיי זענען גאָר פיל ,
מיר דאַרפן זיך גרייטן ,
מיר טאָרן נים וואַרטן ,
מיר דאַרפן נים שווייגן שוין מער אין דער שטיל .

צום קאַמף אַ איר ברידער !
צום קאַמף אַ איר שוועסטער !
די ווייסע , די ווייסע , מיר קענען שוין זיי !
לאַמיר איצט קלייבן אַ פירער אַ נייעם
און זאָל אונדזער פירער
זיין האַטואיי !

האַטואיי !!! האַטואיי !!! — האָבן אלע געשרינגן
אין שטאַרקייט פון טומל
אין גרויסן באַטיי .
זאָג אונדז :
וואָס דאַרפן מיר טאָן , ווי זיך גרייטן ,
דו ביסט אונדזער פירער ,
דו העלד האַטואיי !

איך בין אייער פירער—
אין גלויבקיית פון אלע,
דאס לעבן צו געבן פאר אונדזערער זאך!
דאס ערשמע:
מיר דארפן פון היינט אָן און ווייטער
אלע ווי איינער—דאָ זיין אָף דער וואך.

דאס צווייטע:
מיר דארפן איצט שיקן טרגלים
וואָס זאָלן אין קלאַרקייט אזוי זיין צעשפרייט,
אז זיי זאָלן שטענדיק
אונדז געבן צו וויסן
אָף וויפל עס זענען די ווייסע שוין גרייט.

דאס דריטע:
מיר דארפן פארגריימן מאַקאַנעס,
און שאַרפן די פיילן—וואס שפיציקער שאַרף,
פארגריימן קאַסאַווע,
מאַאים און אַנאַנעס
און אַלץ, וואס דאס טעגליכע לעבן באַדאַרף.

מיר דארפן אויך געבן פון אלעס צו וויסן
צו אלע קאַסיקעס
אין ווייטקייט פון לאַנד.

און בעטן זיי הילף, און זיי געבן דערקלערן.
ס'איז נויטיק:
איין שמאקער און פעסטער פארבאנד.

און אלע פאר איינעם
און איינער פאר אלע,
און האנט צו אן האנט און עס וואקסט אויף אַ מאַכט,
פון הארצן צו הארצן
אין ריינע געפילן, —
און מיר'ן ענדגילטיק געווינען די שלאַכט!

V

ס'האט זון זיך צעגאָסן ,
די ערדן פאַרגאַסן
און ריטשקעס צעגאָסן פאַרבלענדעט אין לופט , —
עס ווילט זיך דאָ בלייבן אין אייביקן חלום
און שעפן די זונשין
ווי רוזיקע דופט .

ס'איז זונשין אין זונשין ,
ס'איז אַלץ און ס'איז גאַרנישט !
עס גייען אויף שוויזנטער זונען אין ברוסט !
ניטאָ דאָ קיין טרויער ,
ס'איז זוניקער טרויער
און פריידן— אין פריידן פון זוניקער לוסט !

עס דאַכט זיך אַז אַלץ
איז אַ חלום אין וואונדער , —
ס'איז טיפקייט און ווייטקייט , נאָר אַלץ איז ערריכט ;
די ערד און דער הימל ,
ווי גאַרנישט באַזונדער ,
דער הימל פון אויבן— ער היינט אַזוי לייכט .

דער הימל,
ער רייצט מיט זיין צארטקייט און ריינקייט,
עס גאנגט אױש ביים הארצן אים געבן א גלעט,
אזוי ווי א מיידל, א כלה אין צגיעות,
אין אומשולד, אין ריינקייט
ביים ראנד פון דעם בעט.

עס הויבט פון דער ערד און עס ציט צו דעם הימל
צו פליען אזוי זיך,
גאר אן א פארוואַס, —
אזוי אין די רוימען
צו זוניקע הויכן
און פאלן דערנאָכדעם אַה ווייכקייט פון גראָז.

ס'איז העלקייט! ס'איז יונגט!
ס'איז פייער! ס'איז טראַפיק!
און קומט אָן אַ שאַטן, איז ער דאָ גיט טריב!
גאָך בעסער!
אַט דאָרט, וואו ס'איז זוניקייט העליש,
איז דאָרטן דער שאַטן מער טייער און ליב!

אין טונקל פון שאַטן פון טראַפישע פויטער
האַט יעטווידער איינער
א געטליך געזיכט,

וואס טונקלער דער שאַטן , אלץ בעסער צו זען
די שיינקייט , די פראַכט
פון דער טראַפישער ליכט !

דער מאַג איז אינמיטן ,
ער שמייכלט אין יוגנט ,
דער ים איז אויך זוניק ביים ברעג מאַאיס ,
עס זיצן אין שאַטן
אַצינד סיבאַנייער
און רוען זיך אָפּ פון דער טעגליכער מי .

זיי זיצן און רעדן :
דער ווייכער איז נאַענט , —
מע דאַרף נאָך פאַרגרייטן קאַסאַווע , מאַאיס ,
זיי זיצן און שמייכלען
און ווייסן אליין גיט
פאַרוואָס ס'איז אַ טאַגן דאָ אין זייערע פיס .

פאַר וואָס און פאַר ווען ?
איז גיטאָ וואָס צום פרעגן , —
די זון מאַכט דאָ יעדן פאַרנעסן , פאַרשייט ;
כאַפּן זיך פלינקע פון רו סיבאַנייער ,
צו שפילן אין באַטאַם
געקומען די צייט .

זיי מיילן זיך איין אין צוויי גרופן פארשידן ,
און טענער און פרויען
צעמישט אין דעם קאָן ,
עס שטייט האַטוואיי אזוי פריידיק פאָרגעסן
א שטייכל , אַ צייכן , —
די שפּיל הויבט זיך אָן .

אַ פּוס טוט אַ הויב זיך .
דער באַל אין דער לופטן .
דער באַל אין דער לופטן—אַ קלינגנדע שטים ,
אַ פלינקייט אין שפּרינגען באַגלייט אין געלעכטער
די גרופע די צווייטע ,
זי לויפט שוין פאַר אים .

דער באַל—אַט , אַט פאלט ער ,
נאָר ניין ! ער פאלט נישט .
ער פאלט ניט , און פרעגט ניט , ווי גרויס איז דאָס גליק ;
ס'האַט איינער געמאַן אַזא שפּרינג אין דער לופטן ,
און שוין !
סע פליט שוין דער באַל אָף צוריק .

אַהינצו — אַערצו
דער באַל ווי אַ פויגל ,
פליט ווי אין וואונדער אזוי נאָכאַנאַנד .

ס'איז זוניקער הימל ,
ס'איז זוניקע שפילן , —
ס'איז זוניקע מענטשן אין זוניקן לאַנד !

האַטוואיי שפּרינגט אין לופטן
אין שיינע פיגורן
און אַלע אין וואונדער אין פריידיקן קול ,
נאָר פּלוצים—וואָס איז דאָס ?
און אַלע פאַרוואונדערט , —
האַטוואיי האָט דערלאָזן צו פאַלן דעם באַל .

זיי קוקן צום באַל ,
פון דעם באַל—נאָך זיין בליק נאָך , —
זיין בליק איז געווענדעט אַהינצו צום ים ,
אַט דאָרט , וואו די זון
גייט אַרונטער אין פייער
שוואַרצט זיך אַ פינטל אַרויס פון דעם פּלאַס .

דאָס פינטל—קיין פינטל ,
אַ שוואַרצקייט — אַ קעפל ,
עס ווייזט זיך אַ שיפל אַזוי ווי באַקענט ,
ווער פאַרט עס אין שיפל ?
ווער פירט עס דאָס שיפל
זוי מיט געניטע דערפאַרענע הענט ?

עס שמייכלט דאָס שיפל
און רעדט פון דער ווייטקייט ,
און שנידט זיך אין שאַרפקייט אזוי ווי אַ פּייל , —
דאָס פאָרן מרגלים — זיי פירן ידיעות ,
וואָס טייער פאר זיי
איז אַ יעטווידער ווייל .

דאָס שיפל שלאָגט אָן זיך אָן ברעג
און בלייבט שמייען ,
און אלע ביים ברעג — אומגעדולדיק פאָרגאָפּט ,
שפּרינגען פון שיפל אַרום באלד דריי מענער ,
דריי סיבאַנייער —
פול לעפּן און קראַפּט .

קיין סך צו דערציילן ,
קיין נייעס צו זאָגן
נאָר צייט צו פאַרלירן — האַטוואַיי נישט פאַרליר !
עס זענען פאַרגרייט שוין
פיר שיפּן , פיר גרויסע , —
עס קומען די מענטשן פון ווייסן קאָליר .

זיי קומען שוין מער נישט
דאָס לאַנד צו באַקוקן ,
נאָר קומען שוין נאָר צו פאַרבלייבן אָף לאַנג ,

זיי טיינען —
פיל גאלד איז ביי אונדז דאָ פאַראַנגען
און מענטשן — צום שקלאַפּן אין פיין און אין צוואַנג.

האַטוויי האָט געהערט
ניט מיט טרויער אין אויגן,
ניט טרויער, וואָס איז פאַר דעם קאַמף ווי אַ סם,
נאָר ער איז געוועזן
אינגאַנצן פאַרצויגן
אַזוי ווי אין העלישן דורשטיקן פּלאַם.

אַ, פּרידער און שוועכטער!
עס קומט אָן די שעה!
די ווייסע שוין נאָענט — זיי קומען אַער!
מאָ לאַמיר זיי ווייזן,
אַז מיר זענען שטאַרקער,
אַז מיר זענען שטאַרקער פון זייער געווער.

זיי קומען אַערצו, איר ווייסט סיבאַנייער —
געשריבן ווי שטענדיק
פון טייוולשן דראַנג, —
דאָס גאלד צו געפונען,
דאָס גאלד צו פאַרגומען —
דאָס איז זייער טייוולשער, ליבסטער פאַרלאַנג!

טאָ לאַמיר גאָר נעמען דאָס גאָלד
און פאַרניכטן,
אז קיינער זאָל קיינמאָל ניש גרייכן דערצו,
דאָן וועלן זיי קומען —
קיינ גאָלד ניש געפונען
און וועלן אוועק און אונרו לאָזן צורו.

טאָ הערט זשע זיך איין
און פאַרנעמט סיינע ווערטער:
לאַמיר איצט אלע, אזוי ווי איין מאַן
אָף איין אָרט פאַרזאַמלען
די גאָלדענע שטיקער,
וואָס זענען אין אונרוזערע ערטער פאַראַן.

און טאַרגן פרימאַרגן,
ביים אויפגאַנג פון זון,
ווען צאָרט אין פרימאַרגן וועט זיין גאָך די שיין,
וועלן מיר אלע ביים ים זיך פאַרזאַמלען
און וואַרפן דאָס גאָלד
אין דעם וואַסער אַריין.

אָף מאַרגן פּרימאַרגן האָט יעדער ביים אויפשטאַנד
געפילט ווי אין האַרצן איז גרויס אים אַ פּרייד ,
ס'האָט יעדער געפילט , אַז מ'גייט מאַן גאָר גרויסעס ,
וואָס ס'האָט גיט געלאָזט זיך דערקלערן אין רייד .

און מענער און פרויען און קליינינקע קינדער
אָף וועג פול אין זוניקע שטראַלן געשפּאַנט ,
דאָס לייב אויסגעפאַרבעט אין די פּרעכטיקסטע בלומען ,
און יעדער — אַ קוישל מיט גאָלד אין דער האַנט .

ביים פּרעג שטייט אַ פעלז , וואָס ער רייסט זיך צום הימל
און קוקט אזוי איינזאַם און שטאַלץ צו דעם ים , —
שטייען דאָרט פעלזיק אַצינד סיבאַניער ,
ס'איז גאָלד און ס'איז מענטשן און זוניקער פּלאַס .

אונמיטן פון אַלע , ווי געטליך אין שטראַלן
שטייט האַטוואַי אזוי ריזיק צעשפּרייט
און הויבט אויף אַן האַנט צו דער בלויקייט פון הימל
סיבאַניי , סיבאַניי !
אַ , פאַרנעם מיינע רייד !
די ווייסע ! די ווייסע !

סיר האָפּן געמיינט ,
אז זיי קומען פון הימל
אָפּ אונדזער געבאַט , —
סיר האָפּן געמיינט , אז זיי קומען צו שטילן
דעם פיינליכן ווילן
פון שלעכטס און פון בייזקייט —
שלוחים פון גאָט !
זענען זיי זעלבכט נאָך פיל ערנער און בייזער ,
דאָס ערגסטע ,
וואָס ס'האָט נאָר די וועלט ווען געהאַט .

זיי גוצן אויס דאָס ,
וואָס סיר זענען אין פרידן
און האָפּן קיין וואָפּן ,
און זאָגן :
זיי האָפּן אַ רעכט אָפּ די ערדן ,
אָפּ אונדזערע זוניקע , בלומיקע ערדן
און ווילן אונדז מאַכן פאַר זייערע שקלאָפּן .

זיי רעדן צו אונדז פון אַלמעכטיקן גאָט ,
אַ גאָט ,
וואָס איז שלום און גלייכקייט און רח , —
און רויפן גלייכצייטיק פיי אונדז צו די ערדן
און ווילן דאָס לעבן פיי אונדז נאָך דערצו .

זיי רעדן צו אונדז
פון אומשטערבליכן לעבן ,
פון לויגען—פאר גוטסקייט ,
פון שטראָפן — פאר זינד , —
און שענדן גלייכצייטיק דאָ אונדזערע פרויען ,
פארפעכטן אין אומשולד ביי אונדז אונדזער קינד .

אַבער זיי זענען ווינציק ;

און מיר ! —

אַן אַ שיעור !

מיר אָט אַ דאָ אַף דער אייגענער ערד
מיט אַ גרויסן , פאר אַלעמען אייביקן גאָט ,
וואָס גלייכקייט און ליבשאַפט —
דאָס איז זיין געבאָט !
און זיי ? ! —

זיי אין דער פרעמד

מיט אַ בלוטיקן גאָט ,

וואָס האָט בלוטיקע הענט .

אין האַנט האַלט אַ קוישל מיט שטיקער פון גאָלד .

די צווייטע—אין בלוט איינגעטונקען אַ שווערד .

און האַטוואיי איז געשמאַנען צעשפרייט און פאַרבלענדט

אַ קוישל פון בלעטער

געהאט אין די הענט —

געשמאַנען צעשפרייט ווי ווי אַ בראַנזענער ריי

מיט אַדלערשן פליק,
וואס איז שאַרף ווי אַ שפּיז,
דאס קוישל פאַרהויבן אַזוי אין דער הויך
און פול איז דאָס קוישל געוועזן מיט גאַלד.
סיבאַניי, סיבאַניי!
קוק נאָר אָן אַט דאס גאַלד!
דאָס גיִדערטרעכטיקע גאַלד —
אַט דאָס איז זייער גאַט!
דאס איז זייער האַר,
און זייער סעניאָר!

און געשטאַנען אַזוי זענען טעגטשן אָן צאָל
מיט פּלאַטיקע אויגן, מיט אַרעמס פון שטאַל
די קוישלעך מיט גאַלד אָף פאַרהויבענע הענט
און צו האַטוואַייען אַזוי זיך געווענדט:
מיר זעען, מיר זעען
דאס איז זייער גאַט!

און ס'האט האַטוואַיי אין זיין פעסטקייט געזאָגט:
סיבאַניי! סיבאַניי!
דאס גאַלד האט אין זיך אַזאַ טייוולשע מאַכט,
לאַמיר פאַרשטויסן אָף אייביק דאס גאַלד!
טאָ הערט וואס איך זאָג:

פאַרגליווערט זאָל ווערן דאָס אויג וואס וועט זוכן
די ערדן צו שפּיזן —
געפונען דאס גאָלד!
פאַרגליווערט זאָל ווערן די האנט וואס וועט וואַגן
פון היינט אָן און ווייטער
פאַרירן דאס גאָלד!
און קרעציק זאָל ווערן דאָס לייב וואס וועט טראַגן
אַ גארטל אַלס שיינקייט
אין צירונג פון גאָלד!

און ס'האָבן פאַרהויבן די הענט סיבאַנניער
און אַלע אינאיינעם
אַזוי ווי איין מענטש:
מיר שווערן!
מיר שווערן!
ביים סעמי ביים גרויסן,
וואָס הערשט אָף די ימים
און הימלען און ערדן,
קיינסאַל באַגערן
דאס גאָלד וואס איז בלוטיק,
דעם גאָט פון די ווייסע,
דעם גאָט פון די שווערדן!
מיר שווערן, מיר שווערן,
דאס גאָלד גיט פאַרירן,

אין גאָלד זיך ניט צירן!
ס'איז טייוולש דאס גאָלד!

און ס'האט האַטוואיי
זיי אין שטאַלץ אָפגעענטפערט:
אַ ברידער און שוועסטער
איך ווייס איר פאַרשמיט!
טאָ לאַמיר דאָס גאָלד
טאַקע געמען אַצינדער
און וואַרפן אין ים!
ווייל נישטאָ איז קיין אָרט,
וואס זאָל זיין מער פאַרבאָרגן
ווי דער פינסטערער ים!
ווייל וואַלטן סיר גאָר שוין דאס גאָלד
אַיינגעשלינגען.
ס'איז אין די געדערים — דאָס פינסטערסטע אָרט,
וואַלטן די ווייסע די בייכער אונדז שניידן
און וואַלטן דאס גאָלד אויך געקראָגן פון דאָרט.

און ס'האט האַטוואיי באַלד פאַרהויבן די הענט
און אַלע געטאָן האבן באַלד אויך אַזוי, —
דער ים איז געווען אַזוי רואיק און שטיל,
דער היטל פון אויבן — אין קלאַרקייט און בלוי, —
גאָר ס'האַט זיך צעשיט אַזאָ רעגן פון גאָלד ...

צווייטע טייל.

VI

דער ים איז בלוי .
דער ים איז בלוי און אונענדליך און ווייט .
דער ים איז פראכט !
דער ים דאס איז דער תהום ,
די טיפקייט , די פארבארנענחייט ,
די שטארקסטע מאכט ! —
דער ברעג איז שטיין ,
דער ברעג איז קליין ,
עס דאכט זיך , און דער ים
ער רעדט צו זיך אליין :
שוין יאָרן , יאָרן לאַנג ,
אָן אייביקייט , —
איך קלאַפּ זיך אלץ דאָ ביי דעם שטיין
און קען אים ניט צעקלאַפּן .
דער שטיין —
איז קליין ,
און כח ווינציק איז אין זיין פארמעג ,
און דאָך !
און דאָך פארשטעלט ער מיר דעם וועג

צו ברייטקייט, אייביקייט און צו אונענדליכקייט!
 און ס'דאכט זיך אז דער ים —
 ער רייסט ארויס א כעס
 פון טיפסטער טיפעניש פון זיין תהום
 און שלאגט זיך אן אין ברעג
 מיט זיינע כוואליעס ליפן,
 און אף די ליפן זיינע איז א וויסער שוים.
 און ס'דאכט זיך, אז אַט דאס איז עס די רעמעניש
 וואס נאָגט דעם מוח פון דעם מענטשן-קינד, —
 די רעמעניש
 פון אייביקייט, פון מאַכט און צייט.
 אזו דאָך!
 דער ים איז אומשולדיק און ווייס פון גאַרניט.
 אַמאָל פירט ער א שיפל סיבאַניער
 אין פרידליכער צופרידנהייט
 פון פיש-געפאַנג,
 און ס'איז דאָס שיפל פול געזאַנג.
 אַמאָל
 פירט ער א שיפל קאַריביער.
 דער זעלבער ים דאס שיפל שיפט,
 כאַטש ס'איז דאס שיפל פול מיט גיפט.

אַ ים, דו ים
 פאַרוואס ווייסטו פון גאַרניט? ..

און איצטער פירט דער ים אזוי
פיר גרויסע שיפן.
און וואָלט דער ים געהאט אַ האַרץ
אין סיבאַנייאישן געפיל,
וואָלט ער די שיפן, אָט די פיר
ניט געלאָזט זיי שווימען אזוי זיכער,
אזוי רואיק, אזוי שמיל.
וואָלט ער פאַרשטאַנען אָט דער ריו
דעם מענטשן קליינמשיקן,
וואס טראַגט די ווילדקייטן די ריויקע,
די בלוטיקע,
וואלט ער פאַרשטאַנען אָט אַ דאס
דער ריו, דער ים,
וואָלט ער געהאט כאַטש אַ באַגריף,
וואלט ער אַצינד צעריסן אלע כוואַליעס –
און וואָלט זיך טאָן אזוי אַ דריי אַריבער
און וואָלט די שיפן, אָט די פיר
פאַרוונקען אין דער טיף! ..
ווייל אין די שיפן פאָרן איצט
דריי הונדערט ווייסע מענטשן.
זיי פירן אלע אין די אויגן
גוילה, גנבה און רציחה.

זיי פאָרן איצט צו פרעמדער ערד ,
 וואס איז אין ליבע און אין גליק
 נאָר איינגעטונקען .
 און יעדער שאַרפט אין האַרצן אָן אַ שווערד
 און אין די בליקן —
 צינדן זיי פאַר'ס'מע פונקען .
 און אין שפיץ פון זיי ,
 דער קאַפיטאַן
 דאָן דיעגאָ דע וועלאַזקעז .
 ער שטייט צעשפּרייט
 און גדלות נישטיקער און קליינליכער ,
 און ס'איז דער ים ביי זיך אזוי
 ניט גרויס און פרייט —
 אזוי שטייט ער צעשפּרייט ,
 און בלאָזט זיך אָן מאַסיוו
 און קוקט אזוי אַת דעם שפּאַקטיוו
 און זעט :
 ס'איז קובאָ לאַנד .
 ס'איז דאס לאַנד פון סיפּאָני .
 ס'איז דער הימל בלוי און ריין
 און די ערד איז גרין און שיין ,
 און דער הימל און די ערד —
 ביידע אינאיינעם — אומשולד צווילינג
 ווי אַ מיידל —
 און דעם אַנקום פון איר פּרילינג .

נאַר אָפּ דער שיף דער ווייסער סאַן
שטייט אזוי ווי אַן אַלפאַנו ,
אַ טערקישער סולטאַן
און הויבט דער ערד אין אומשולד אירער
ווי אַן אָפגענאַרטער, צאַרטער מיידל
אויף דאס קליידל ,
און ער טאַפט אַרום מיט בליקן
און מיט ליפן פול אין סלינע
אַליץ אין אירן שיינעם קערפער,
און ער שטעלט זיך אָפּ אַ וויילע
אָפּ דער יונגט ,
אָפּ דער יונגקייט פון איר ברוסט ,
און לעקט זיך חיחיש אָפּ די ליפן , —
ס'האט צערייצט זיך אים די לוסט !
ער האט שוין חשק !
אַט אזוי שטייט ער —
דער דאָן דיענאָ דע וועלאָקעז
און קוקט אָפּ קופאַס ערד .
ער האט שוין חשק !
אַט שוין פאַלד
זיך טאַן אַ וואָרף אזוי מיט זיינער ווילדער גבורה
און נעמען זי מיט גוואַלד .
און די מענטשן די דריי הונדערט .
ווי אין גליווער ,

ווי אין ציטערניש פארוואונדערט
קוקן שטאר און ווייט.
און זיי שמשירען אויס די אויגן,
ווילדע אויגן מיאוס און גייציק.
מענטשן! גיט מיר טויזנט פעכער!
אָט, אָט וועלן גאָר די אויגן
זיי אַרויס באַלד פון די לעכער!
און פון אָט די מיאוסע אויגן
ווי פון טראַפּיש גרויסע שפיגען
אז מע נעמט און מע צעקוועמט זיי —
וועט אַ פּליסקייט צעריגען!
און די פּליסקייט איז גיפטיק,
וועט פאַרפעכטען גאָך די ערד ...

גאָר זיי שמשירען אויס די אויגן
מערער, מערער און גאָך מערער.
מענטשן ווילדע, מיאוסע מענטשן,
זאָגט!
וואָס ווילט איר דאָרט דערזען? !
קופּעס גאָלד? !
קופּעס גאָלד און בריליאַנטן,
און די שענסטע דיאַמאַנטן
און סאַפּירן —
בלוי קאָלירן? !
יאָ!

אָ, יאָ, עס איז פאַראַן!
 און נאָך מערער ווי איר מיינט.
 ס'איז אַן הימל דאָ פאַראַנען
 איז ער בלויער ווי סאַפירן!
 ס'איז דאָ ערד און ים פאַראַנען
 פון די פרעכטיקסטע קאַלירן!
 און דער עיקר:
 גאַלד דאס בעסטע, גאַלד דאס ריינסטע,
 וואס איר האָט נאָר ווען פאַרשטאַנען, —
 ס'איז דאָ מענטשליכקייט פאַראַנען!
 ס'איז די ליבע דאָ מער שענער,
 ווי די שטיינער - בריליאַנטן!
 און די ערליכקייט און פריינדשאַפט —
 ערליכער ווי דיאַמאַנטן.

נאָר די מענטשן די דרייהונדערט
 קוקן ביז און ווילד - פאַרוואַונדערט, —
 כ'האב פאַרגעסן!
 כ'האב פאַרגעסן!
 און איר אלע די דרייהונדערט
 האָט פאַרלאָזן אייערע ווייבער,
 אייערע קינדער,
 אייערע היימען
 און איר ברענגט עס דאָס קרבנות.

איר זענט מקריב אַזש דאָס לעבן
און איר פאַרט צו פרעמדע ערדן .
און ס'איז אַייער חוב פאַרשפּרייטן —
ליבע פון איין מענטש צום צווייטן .

גאַר וואָס קוקן די דרייחונדערט
מערער ווילדער און פאַרוואונדערט ?
עפעס קלינגט עס ווי כלי - זין .
אַ , וואָס טראַגט איר גאַר כלי - זין ? !
אַט די ביקסן ?
אַט די שפּיזן ?
און וואָס גייט איר דאס געפאַנצערט
ווי צום קאַמף ?
איר גרויסע ריזן !

און זיי אַלע —
פונקט ווי איינער
גיט זיי שטשירען גאַר די אויגן ,
גאַר זיי שטשירען אויך די ציינער .
און די שיפן פאַרן , פאַרן .
לאַנגזאַם , שטילער ,
ווי גנב'יש .

און פון ווייטן ליגן ערדן
פעט באַוואַקסן און פאַרווייטע
ווי די שעפעלעך גאַך פאַשע
אַף דער זוניקייט צעשפּרייטע .

און די שיפן ווי זיי פאָרן ,
דאָכט זיך אויס :
אַז יעדער שיף איז ווי אַ ווילד
פאַטראַכטער טיגער , —
ער גנב'עט שטיל זיך צו צום קרבן ,
פאַלד זיך געענטער צו רוקן ,
און פאַלד וועט ער זיך אַזאַ וואָרף מאַן
מיט זיין גאַנצער ווילדער גבורה
און דאָס שעפעלע
פאַרצוקן .

VII

די שיפן שוין צו צו דעם ברעג.
דער ברעג איז א פוסטער.
עס דאכט זיך ס'א פוסטער און עלנטער גענגט.
וואו זענט איר, וואו זענט איר
א, איר סיבאניער?
וואס האט איר די ווייסע מיט טעניץ
גיט באגענגט!
איר ווייסט, ווער עס קומט אן
צו אייך אף די ערדן?
מענטשן, וואס האבן ליב טעניץ און געזאנגען,
ווען זיי אליין שניידן די העלדזער
מיט שווערדן.

עס זענען די מענטשן אראפ פון די שיפן.
וואס בויגן זיי עפעס זיך אן צו די ערדן?
און שטעכן מיט ביקסן,
און שטעכן מיט שפיון
אין ערדישער טיפקייט?
וואס זוכן זיי דארטן?!

א, ווייסע, איר ווייסע!
 און דו, דאן וועלאזקעז,
 וועל איך, אפשר, שטילן איצט אייער געמיט? !
 צי זוכט איר ניט דא אפ די געמליכע ערדן
 פון אייערע ברידער —
 די שמוציקע טריט?
 דא איז שוין געוועזן
 סעבאסטיאן דע אקאמפא,
 געוועזן ארום און ארום פון דעם לאַנד!
 דאן דיעגא וועלאזקעז, דו ווייסט ווער ער איז!
 סעבאסטיאן דע אקאמפא —
 מוז דיר זיין באקאנט.
 ער איז אין זיין היים נאך
 פון שפאנישער הערשאפט,
 געוועזן א מערדער, פאר'טשפט צום טויט!
 נאך ס'האט דאך דער קייזערליך
 הארציקער גנאד
 פון איזאבעלען
 און פון פערדינאנד,
 גיט געקענט זיך ערלויבן אים געפן דעם טויט.
 האפן זיי דאן אים אן הייליקע מיסיע פארטרויט
 צו פאָרן אַער אין דעם אינדישן לאַנד.
 ס'איז אויך דאָ געוועזן אַ צווייטער!
 אַ צווייטער
 פאַרשפּרייטער

פון ליבע און גליק —
בערנאגדין דע טאלאווערא.
ער איז געלאָפן פון די טורמעס ווי אַ האָז.
וואָס האט איר אים געטריבן, ווייסע?
ער איז געקומען דאָך אַערצו אין די לענדער
גלייך

מיט אייך
האַט ער אַמאָל געהאט אַ טעות,
ווען ער האט די שווערד געצויגן
און עס האט דאָס בלוט דאָס אינדיש
אים אַמאָל פאַרשפּריצט די אויגן;
נו האט ער געמאַכט אַ טעות
און אַ ווייסנס לייב געשניטן.
נו, האט איר איר אים אויסגעמיטן
און איר האט אים שוין פאַרטריבן,
ווייל איר זענט אַזוי דאָך זויפער
און האט פיינט די מערדער, רויפער.
יאָ!

זיי זענען דאָ געווען,
דאָן דיעגאָ דע וועלאַזקעז!
זיי האָבן דאָ שוין בלוט פאַרגאַסן
און געשענדעט דאָ פיל פרויען!
עס ווייסן שוין די סיבאַניער
אַז מ'מאַר שוין אייך גיט טרויען.
זענען זיי געווען געניטער.

ווען געקומען איז א דריטער —
וואלדיוויע .
האבן זיי שוין ווי רעבעלן
אים באגעגנט ;
און ס'איז דא אזא סין געגנט .
וואו מע זעט נאך די צעשטערטע
קארטעלן .

נאָר וואָס קוקסטו, דאָן וועלאַזקעז ? !
נאָך ניט שמיל איז דיין געמיט ?
כ'האַפּ דערציילט דיר אַלץ און אַלעס
פון די ברידער דיינע ווייסע
און אַנטפלעקט פון זיי די טריט !
און איר מענטשן, איר דרייהונדערט,
ווידער קוקט איר מיר פארוואונדערט,
נאָר, אפשר, וואונדערט איר זיך אַלע
אַף דער פרייקייט פון ארומען ?
ווייל עס האבן אייך די הערשער
ערשט אַרויסגעלאָזט פון טורמעס
און געטאָן אייך אַלעס מוחל ? !
אַלע גנבות,
אַלע חובות
אַלע ווילדע מערדערייען .

אז איר זאָלט אַערצו קומען ,
און איר זאָלט ביי סיבאַניער
פון נשמות שלעכטס באַפרייען !
און איר זאָלט עס זיין די רעטער
פון די נאַריש - פאַלשע געטער
און זיי לערנען ליבע .
הער זשע איין זיך , דאָן דיענאָ !
און איר מענטשן , איר דרייהונדערט ,
קוקט מיך סער גיט אָן פאַרוואונדערט !
ווער איר זענט און וואס איר ווילט דאָ ,
ווייסט שוין יעדער סיבאַניי —
און זיי האפן אויך אַ פירער
מיט דעם נאָמען :
האַטואיי .

VIII

וועלאַזקעז האָט עפעס זיך יונגער געפילט . —
אויך אים האָט פאַרכישופט די טראַפישע דופט .
און ער איז געשמאַנען אַזוי ווי צעראַשט
און פריידיק געאַטעמט די טראַפישע לופט .

די פאַלמעס דערציילן פון ווירדיקן שטאַלץ —
אַ פויגל פליט דורך אין וואונדער קאַליר
און זינגט אויס אַ ליד פון דער פרייקייט אויף ערד
הימל און ערדן און פריידן - שפאַציר .

דער הימל דערציילט פון אַ צאַרטקייט אַזאַ .
די בוימער נאָר ווינקען אין ערליכן גרין .
און עפעס אַ וואונדער , וואָס איז מיט זיין האַרץ ? !
עס נאָגט אים און ציט אים צו שטילקייט אַהין .

ס'איז פרי נאָך געוועזן אין זוניקער שיין
און אַלץ האָט מיט צאַרטקייט פאַרשיכורט דעם בליק
און ס'האַט ווי געצוואונגען צו טראַכטן פון רו .
ווי גרויס עס קען זיין דאָ דאָס מענטשליכע גליק .

גאָר ס'האַט זיך וועלאַזקעז געכאַפּט ביי דעם קאַפּ —
צי איז ער, הלילה, ניט עפעס גאָר קראַנק?
ווי קומט עס צו אים גאָר אין אַט אזאָ שעה
אזאָ-מין-אַ קינדישער, פּוסטער געראַנק?

ער קומט דאָך אַערצו אַצינד און דעם לאַנד
אום בריינגען צום לעבן דאָס הייליק געפאַט,
בריינגען צו מענטשן וואָס זענען גאָך ווילד
דעם גרויסן, אַלמעכטיקן, אמת'ן גאַט.

און ער האָט מיט פעטקייט געשמיכלט צו זיך,
אַ פייערל האָט זיך געטאַן ווי אַ צינד, —
זיי מוזן גאָך דינען צו געצן אַט דאָ
ווי גרויס, אַ, עס זענען פון ווילדע די זינד!

און ער האָט גאָך מראַכטן געוואָלט אזוי מער,
גאָר ער האָט צום מראַכטן זיך איצט ניט געשפּירט —
און ס'האַט אַליץ אין האַרצן גענאַנט אים אזוי,
ער האָט ניט פאַרשמאַנען, וואָס ס'האַט אים גערירט.

ער האָט ניט געוואוסט מיט זיין פרייד וואָס צו טאָן,
ס'איז עפעס אַריין אים, ווייזט אויס, אין דעם בלוט —
גאָר דאָך האָט ער ענדליך אַן אויסגאַנג דערמאַפּט,
עסן און טרינקען איז איצט אזוי גוט.

און ער האָט די מענטשן באַפעלן אזוי
דעם טיפן געדאַנק אין אַ פּראָסטן פאַרשטאַנד :
קוילען צוויי אַקסן און בראַטן זיי שנעל
צו פייערן אַנקום אַער אין דעם לאַגד.

און מ'האַט פון אַ שיף באלד צוויי אַקסן געפירט
זיי זאלן באַטריטן די טראַפישע ערד ,
און איינער האָט גלוקליך מיט פרייד זיך געכאַפט –
אין אַקסישע הערצער פאַרבלוטיקט זיין שווערד .

ס'איז פלייש שוין געבראַטן. און אלע דרייהונדערט
זיצן אַרום ביי דעם פייער, וואָס ברענט
און גיריק , פאַרסלינעט זיי רייטן דאָס פלייש
און ס'רינט זיי דאָס פעטקייט אַרום אַף די הענט.

מיט גיריקע אויגן מיט היח'שע ציין
און יעדער האָט חיה'ש פאַרבלוטיקט זיין טויל .
האַט יעדער געעסן געזונט און געשמאַק,
געענדיגט דאָס עסן פאַרשלאָפן און פויל .

וועלאַזקעז אליין איז געווען אזוי זאַט
און האָט זיך פון זאַטקייט דעם בויד אַזש געגלעט ,
און איצט אַז עס האָט אים גענאַגט שוין זיין האַרץ
האט ער שוין פאַרשטאַנען – אַ פּוכיקע פעט .

נאָר ס'איז דאָך קיין בעט אָט אַ דאָ ניט געווען ,
מ'זעט ניט קיין אינדישע שטוב אין ארום
נאָר פלוצים האָט ער זיך געכאַפּט אַ געדאַנק ,
און איז ווי געפליבן אַ וויילע אַזש שטום .

ווי קומט עס, וואָס ער האָט ניט פריער באַמראַכט
און האָט נאָר קיין מיטל גענומען דערצו —
עס קענען די אינדיער קומען אַער
און שמערן נאָך מאַלצייט די איידעלע רוי .

און ער האט געזאָגט: אַ, איר מענטשן שטייט אויף,
שיסט אויס פון די ביקסן, פאַר ווילדע אַ שרעק —
עס זאָל זיך צעמראַנגן אַ שרעקליכער צימער
וואָס זאָל אין די אינדישע ווייטן אַוועק .

און גייט צו די שיפן און ברענגט אַלע פערר
און פירט זיי אַער אַף דער פאַשע אַרויס ,
ווייל דאָס איז דאָס ערגסטע פאַר אינדישער שרעק —
פאַר פערר איז די מורא ביי זיי אַזוי גרויס !

ווייל דאָס איז דאָס ערשמע, וואָס מיר דאַרפן מאַן —
פאַר אונדז איז דאָס שרעקן דאָס בעסטע געווער,
כאָמט אַז מע וועט דאַרפן די ביקס און די שווערד
וועט אונדז דאָך אַוודאי ניט זיין אַזוי שווער .

ווער ווייסט? אפשר זענען זיי ערגיץ ניט ווייט
און מיר האָפֿן גאָר זיך פֿאַרגעסן אָט דאָ,
מיר וואָלטן שוין אפשר געדאַרפט עפעס מאַן
ווייל מײער, אַ מײער איז אונדז יעדע שעה.

און וואָלטן די ווייסע געקוקט מער אַרום,
גאָר קיינער וואָלט פֿיאיק געווען צווישן זיי
אַנטדעקן דאס אָרט, וואו סײַז איינער אַליין
געשטאַנען דער מאַן וואס מע רופֿט האַטוואַיי.

האַטוואַיי איז געשטאַנען אין בוימער געדיכט,
די פֿלעטער אין שטילקייט ווי קוים זיי פֿאַרירט—
געקוקט אָף די ווייסע, די פֿויסמן געשטייפט
און האט זייער צאָל, זייער מאַכט אויסגעשפּירט.

און וואָלטן די ווייסע די אינדיער זוכן —
כאַטש גאַענט פֿון זיי איז געווען מאַאיסי,
וואָלטן זיי קיינעם אין ישוב געפונען,
צו פֿערג און צו וועלדער אַוועק גאָך פֿון פֿרי.

האַטוואַיי האט געקוקט אין זיין האַרץ האט געזאָגט
אָט ערשט אָט געקומען און שוין זיך צעשפּרייט,
אַ, ווייסע, איר מערדער, וואס ווילט איר פֿון קובא?
אויב קעמפֿן—טאָ זענען מיר אלע דאָ גרייט.

נאָר ס'האָבן זיך פּלוצים געהויבן די ווייסע
און דרייהונדערט ביקסן, אזוי ווי איין ביקס,
האָבן אין הויכקייט צעקראַכט אַזאָ דונער,
אַז ס'האַט אַזש געציטערט דאָס קלענסטע געוויקס.

און אמת צו זאָגן, כאַטש ער האָט ערפאַרונג
געהאַט מיט די פּלוטיקע ווייסע פון לאַנג,
נאָר דאָך האָט דער דונער אים אויך ווי צעטומלט
און ס'האַט אים אין האַרצן געצופּט ווי אַ צוואַנג.

און אַז ער האָט דערזען, אַז ס'האָבן די ווייסע
די חיות, די פּערד אויך געבראַכט אַט אַער,
האַט ער באַלד געוואוסט, אַז אַף די סיבאַניער
וועט פּאַלן אַ שרעק אומבאַהאַלפּן און שווער.

און ער האָט שוין כער גיט געקוקט אַף די ווייסע,
און איז מיט אַ שנעלקייט פון פּויגלשן פּלי
אַוועק צו די פּרידער און שוועסטער אין וועלדער
צו פּריינגען זיי טרייכט אין דעם שרעק פון נאַנצפּרי.

און האָט זיי געשמילט פון דעם שרעק פאַרן דונער,
קין כּורא גיט האפּן — איז בעסער פון אַלין,
עס קומען די ווייסע נאָר בלוט צו פאַרניסן,
איז בעסער צו קעמפּן פאַר לעבן מיט שטאַלין.

זיי האבן אויך פערד. נאָר מ'דאַרף זיך ניט שרעקן.
— איין ווייסער— איז ערגער ווי צענדליקער פערד —
אַ פערד איז אין פעלד דאָך פיל שטילער און בעסער
ווי אין האַנט פון אַ מענטשן אַ וויסן די שווערד.

אַ קינד האָט געוויינט און דעם שרעק פון די גרויסע
אַ, קינד, אַ וואָס וויינסט, וואָס טוט דיר דען וויי ? !
די ווייסע זיי לאָזן דיך רואיק ניט וואַקסן
און שטערן דאָס לעבן פון דעם סיבאַניי.

אַזוי איז געשטאַנען דער ריו , אַט דער גבור
אין ליבשאַפט, אין צאַרטקייט אַזוי ווי אַ קינד !
אַ הימלען און ערדן ! ווי קענט איר פאַרשווייגן
פון ווייסע די פאַלשקייט, די גרויזאַמע זינד !

און דאָרט איז וועלאַזקעז אין רו ניט געזעסן ,
סיאיז ביקסן און שווערדן געווען אים נאָך קאַרג ,
האָט ער מיט די מענטשן , מיט זיינע דרייהונדערט
צעלענט זיך אין לאַגער ביים זייט פון אַ באַרג .

און האָט באלד צעשיקט זיינע נאָענטסטע מענטשן
און צענדליקער מענטשן מיט וואַפן באַגלייט ,
וואָלן זיי ווערן באַקענט מיט דעם געגנט
צי איז דאָ ניט נאָענט אַ ישוב צעשפּרייט .

זיי זענען אוועק און גאָר לאַנג ניט געזאַמט זיך
און האָבן געבראַכט אַ ידיעה אזוי —
ס'איז וועלדער געדיכטע מיט ריווקע בוימער,
און פעלדער, וואָס זענען גאָר ווילד און גאָר רוי .

סע זעט ניט פון ווילדע קיין איינציקן מענטשן.
קיין לעפעדיק נפש אַרום און אַרום —
מיזעט וואו אַן ישוב, איז אַלץ דאָרט פאַרלאָזן,
עלנט און איינזאַם און טרויעריק - שמום.

וואו זענען זיי ערגיין די ווילדע, די מיאוסע ?
האַט וועלאַזקעז געשריגן מיט כאַרכל פון ברוסט,
זיי זענען אַנטלאָפן, מיר וועלן זיי כאַפן,
צי האָט זיך זיי שפּעטן פון אונדז ניט פאַרנלוסט ? !

און דאָ האָט ער פּלוצים באַטראַכט זיך אין שמיכל ;
ניט זאָגן, וואָס ער האָט איצט זאָגן געוואָלט , —
אויב רוי איז דאָס לאַנד און איז גאָר ניט באַאַרבעט ,
קען זיין אין די ערדן גאָר אונזרות מיט גאַלד.

און דאָ האָט ער ווידער באַטראַכט זיך, צעשריגן
אַ מענטשן הערט צו זיך גאָר גוט, וואָס איך זאָגן,
פּופציק פון אייך וועלן טון זיך לאָזן
זוכן די ווילדע שוין סאַרגן פאַרטאָגן .

און נאך א פאך ווערטער געזאגט מיט א געניץ,
פון מירקייט—האָט ער זיך, מסתמא, געמראַכט,
געהייסן צו שמעלן א וואך אין אַרומען,
זאָל קיינער ניט שמערן די רױ פון פיינאַכט.

IX

אויף מאַרגן פרימאָרגן, אַ גרויער פרימאָרגן,
אַזוי ווי דעם מאַרגן וואָלט עפעס געשיין,
הער הימל איז טונקל, די זון—ווי פאַרביטערט,
ווי אַליץ וואָלט פאַרשטאַנען פון ווייסע דעם מיין.

די זון האָט געטראָפּן די ווייסע צעפלאַמטע
און פיבערדיק עפעס אַזוי זיך געאַיילט, —
ס'האַט איינער אַ פיקס אַנגעלאָרן מיט קוילן
אַ צווייטער—די שאַרף פון דער שווערד אויסגעפּיילט.

און ווייטער—אַט דאָרטן אין וועלדער געדיכטע
האַט זון אַזוי מאַדנע אין וואונדער באַטראַכט
צעשראַקענע פרויען פון די סיבאַנייער,
און מענער, וואָס האָפּן אין שטאַלצקייט געוואַכט.

און קינדערלאַך שלאָפּן צעשמייכלט אין אומשולד,
זיי שלאָפּן אין אומרו אַף האַרטקייט פון בוים,
די צווייגן פון בוימער—אַן האַרטער געלעגער
און שמערט צו דעם קינדיש פאַרכישופּטן טרוים.

און סע שטייט האטזאיי אזוי פעסט און ענטשלאסן
און גלויבעריש - זיכער קלינגט אָפּ איצט זיין שמים—
און ס'דאכט זיך דאָס פייער פון זיינע צוויי אויגן
גיסט זיך צו אַלע אַריבער פון אים .

איר ווייבער און קינדער , בלייבט דא אין די וועלדער !
איר מענער פון שטאַלצקייט , איר אַלע—אַער !
עס וועלן די ווייסע באַלד קומען אונדז זוכן
צו פרוואוון די שאַרפּקייט פון זייער געווער .

טאָ לאַמיר זיי נאָענט ניט לאָזן אַערצו ,
מיט מיר קוסט איר מענער אין וועלדער געדיכט
די ווייסע באַגענגען מיט פיילן באַהאַלטן ,
וואָס זאָלן זיי טרעפן אזוי אומגעריכט .

און דאָרטן ביים באַרג ,
אין דעם לאַנער פון ווייסע
האַט וועלאַזקעז געזאָגט אָט אזוי—
צו זיינעם אַ מענטשן פון בעסטן געטרוי
פראַנסקאָ מאַראַלעס ,
דו ביזט דאָך אַן העלד
געס פּופּציק מענטשן
און גיי און זוך אַוים
וואו עס זענען די ווילדע , —

און נאר זיי ארויס אף דעם אָפּענעם פעלד
און אז וועסט זיי האבן אין פעלד שוין פארנארטע
מענטשן א זיכערער זיין אין דיין זיג.
מענטשן שוין לאָזן די ביקסן און שווערן
זיי זאָלן שנעל מאַכן אַן ענדע צום קריג.
און איך וועל דיר קומען צו הילף מיט די אַלע,
וואס וועלן מיט מיר גאָך דאָ פלייבן דערווייל,
און האב נישט קיין מורא צו קעמפן מיט ווילדע
ס'איז זייער וואָפן.
אַ הילצערנע פייל.

□ □
□

און אזוי איז געוועזן:

פראַנסיסקאָ מאָראַלעס
אוועק איז אין פעלד
אויף ערד סיבאַניער
צו ווערן אַן העלד.

אליין מיט געדאַנקען
געציטערט פון שרעק, —
נאָר אינדיער שרעקן
געווען איז זיין צוועק.

ער גייט איבער פעלדער
און היט זיך פון וואַלד,
אַט שטאַרפט ער פון מורא
פאַר אייגן געשמאַלט.

עס ציטערט פון ווינטל
א טראַפיש געוויקס,
באַפעלט ער א מענטשן
צו שיסן פון ביקס.

און דאַכט זיך אן נאך ניט
דערגאַנגען א מייל;
פלוצים—פון וואנען?
א פייל נאך א פייל.

הילצערנע פיילן,
נאָר דאָך טומט עס וויי,
פאלט איינער פאַרוואונדעט
אין פיינליך געשריי.

עס פאלן די פיילן
פון נאָענט און ווייט
און געבן צו טראַכטן
קיין רגע אין צייט.

א רגע—אַט קומט זי,
פאַרשווינדט זי שוין באַלד—
פראַנסיםקא טראַלעס
הייסט לויפן צום וואַלד.

און ביקסן - אין פייער ,
און שווערדן - אין האס , -
לויפן די ווייסע
צום וואלד צו מיט כעס .

ערשט , דאכט זיך , די אינדיער
געווען אף דעם אָרט ,
ווי ווינטיק זיי זענען
פארשוויגן פון דאָרט .

און פלוצים שוין ווידער
צום ביזן געמיט ,
ווי ס'זאָלט זיך אַ האַגל
פון פיילן געשויט .

די אינדישע פיילן
צו ווייסע אַ גרום ,
צו איינעם , צום צווייטן
אין האַנט און אין פוס .

עס שיסן די ווייסע
אָהין און אַער ,
צו טרעפן אין פוימער
איז דאָך גאָר ניט שווער .

פראנסיסקא מאַראַלעם
צעשראַקענער בליק
באַפעלט זיינע מענטשן
צו לויפן צוריק.

און גאַרנישט ניט שיסן —
האט ער זיך באַמראַכט,
זאָל קומען וועלאַזקעז,
וועט גרויס זיין די מאַכט!

און דאַמאַלס, אַ דאַמאַלס,
איר ווילדע געדיינקט,
פראַנסיסקא מאַראַלעם
האַט קיינעם געשיינקט.

ער קומט דאָך אַערצו
צו אייך אין דעם לאַנד,
צו לערנען אייך גוטסקייט,
צו ליבשאַפט פאַרשטאַנד.

ער פירט זיינע ביקסן
פון טויזנטער מייל, —
און איר ווילט פאַרוואונדען
דאָ אים מיט אַ פייל.

האַטוואיי איז געזעסן ביים קריגס-ראַט פאַרטראַכט ,
עס קומט אָן פון ווייסע די שרעקליכע מאכט

אין צאָל אַזוי ווייניק — ווען ניט דאָס געווער
וואָלט זיי צו באַקעמפן געווען גאַרניט שווער .

אַט ווי ער צעשטעלט זיך אַזוי מיט די הענט
וואָלט ער וויפל ווייסע צעשלאָגן געקענט .

און דאַכט זיך ניט גלויביק קוקט ער אָף די הענט , —
עס איז דאָס געווער אים צו גוט שוין באַקענט .

דערום איז טיין עצה , זאָגט ער צו דעם ראַט
צו קעמפן פון וועלדער , וואס מערער פון ווייט .

אין אַנפאַלן קליינע פון יעטווידער זייט —
בייזשאַג און ביינאַכט און צו יעטווידער צייט .

אין אַט אַ די קאַמפן — כאַטש קליין אין פאַרנעם
האַלטן די ווייסע אין שטענדיקן קלעם .

און , אפשר , וועט הונגער און גליענדע זון
זיי לערנען , זיי האפן דאָ ניט וואס צו טאָן .

האַטוואיי האט קיין רו ניש
פייטאָג און פיינאַכט ,
עס ווינקען די פוימער צו אים אַזוי דרייסט ,
און ער , דאַכט זיך , שוועפט
אַף די פוימער פון וואַלד
אַזוי - ווי פון פרייהייט דער אייביקער נייסט .

עס דאַכט זיך די פוימער
זיי שומלען אין וואַלד ,
אַ , הימלען און ערדן , פאַרנעמט דאָס געשריי -
און לאָזט נישט צעשטערן
די פרייהייט פון לאַנד ,
וואס אייביק געוואַלט האט דאס פאַלק סיבאַניי .

האַטוואיי , האַטוואיי !
אַ , רו פויגל פון וואַלד !
צעשפרייט דינע פליגל פאַר ווינקער ליכט ,
און זאָלן די הימלען
און ערדן דערוען ,
ווי אייביק און ליכטיק עס איז דיין געזיכט !

און ס'האט זיך צעשפרייט
אַזאַ יובל - געשריי ,
און זון האט די שטראַלן צענאַסן אין גלוש ,

עס קען זיך די ערד
אויך דערפרייען אטאל
מיט מענטשליך פארגאסענעם זוריקן בלומ!

דאס בלומ פון די ווייסע!
די אייביקע ווייסע!
עס שטייט פול אין וואונדער דאס פאלק סיבאגני,
דאס בלומ פון די ווייסע
איז רויט און איז קלעפיק,
אזוי ווי דאס בלומ איז ביי יעדן פון זיי.

און ס'ליגן דריי ווייסע
און שמשירען די צייגער,
דער טויט צו די ווייסע קומט שרעקעדיק בלאס,
די אויגן צעשמשירעט
דער זון אף אנטקעגן
און ס'דאכט זיך, זיי קוקן די זון אן מיט כעס.

א, ווייסע, איר ווייסע!
קוקט צו צו דער זון זיך,
ווען איר וואלט די זוניקע מאכט נאך פארמאגט
דאן וואלטן די מענטשן
געשמארפן אין פינסטער,
ס'וואלט קיינמאל, ס'וואלט קיינמאל די ליכט ניט געמאגט.

גאר ניין!
צו וואס אייך די קראפט פון די זונען?!
אז איר האט די קראפט פון דער פינסטערער נאכט!
איר טונקט איין די שווערדן
אין פלומ פון די שוואכע
און היט אזוי אפ אייער פינסטערע טאכט!

X

דער קאמף איז ענמשטאנען .
סיט אָפּפער און גלויבן
זענען די אינדיער געווען אין רעוואָלט ,
ס'האט יעדער געהערט שוין
דעם קלאַנג פון דעם דונער
און קיינער האט שטאַרבן אזוי ניט געוואָלט .

אָ ניין , איר ווייסע !
ס'איז דאָ אזאָ גלויבן ,
וואָס האט זיך אויך דאָ אין דעם לאַנד ניט פאַרזאַמט .
און האט זיך פון הימלען
און ערדן צעהויבן
און העל אין דעם אינדישן האַרצן צעפלאַמט .

פאַר טויט און פאַר לעבן .
דער קאמף איז ענמשטאנען .
ס'איז ניט געוועזן קיין מאָג און קיין נאַכט .
ס'האבן די ווייסע
אין ווילדער רציחה
דעם דונער אָפּ פעלדער און וועלדער געקראַכט .

און ס'ניסט זיך א פייער
ארויף אף די בוימער,
וואָס האט זיך מיט בלוטיקע וואונדן צעטריפט
אזוי ווי די שלאַנג,
וואָס זי קומט פון דעם טייוול
און זוכט וואו אַהינטאָן דעם שיפענדן גיפט.

און ס'טריפט אָפּ דער גיפט
אָפּ די צווייגן פון בוימער,
אַ קינד שלאַפט פארטריבן פון ליבן קאַנזיי,
אַ טראָפּן פון פייער
דעם קינד האט געטראָפּן,
דאָס קינד וויינט און ווייסט ניט—וואָס טוט עס אים וויי.

עס האָט מיט קיין העלצל
זיך איצט ניט פארשמאַכן,
עס איז דאָך געשלאָפּן, זיך גאַרניט געשפילט,
דאָס קינד קוקט מיט אויגן
די וועלט אָן פארוואונדערט
און פלאַפלט אין וויטיק און שוואַכקייט פארשמילט.

די אינדישע מאמע
זי וויינט פון דעם האַרצן, —
אַ, קינד מיינט, פיסט ערשט דאָך געוועזן געזונט;

פון ווייסע געקומען
צופליען דאָס פייער
און האט דיר פאַרשאַפן אַ בלוטיקע וואונד .

די טאַמע , —
זי האַלט שוין דאס קינד אָף די אָרעמס ,
וואָס ווייסט זי די פשוטע אינדישע פרוי ?
זי קוקט אָף די בויסער ,
אַנטלויפט פון די בויסער ,
זי האַט צו די בויסער שוין מער קיין געטרוי .

זי טראַכט
אַז ווי גוט וואָלט געוועזן צום ווייטיק
צו קריגן אַ ווייכן האַטאַק אַט אַצינד ,
און דריקן דאָס קינד
צו די וואַרימע גלידער —
ווי גוט וואָלט געווען אַן האַטאַק פאַר דעם קינד !

גאָר וואו וועט זי געמען
אַצינד אַן האַטאַק גאָר , —
ס'איז נאַריש , אפילו , אַזאַ סין געדאַנק ,
זיי זענען פאַרשריבן ,
קיין רו און קיין לעבן
און דאָ איז דאס קינד אירס פאַרוואונדעט און קראַנק .

דאן דריקט זי אין אַרמען
דאָס קינד צו דער פרוסט צו
און שפאַרט אָפּ דער ערד זיך נאָר אָן מיט איין קני .
און קוקט אָפּ דעם קינד
מיט דעם האַרץ אין די אויגן
פון אייביקן . מוטערשן וואַרימען גלי .

זי דריקט צו דער פרוסט צו
דאָס קינד אַלין מער שטאַרקער .
די מוטער דאָס קינד האט מיט לעבן פאַרשוועבט .
דאָס קינד גיט אַ ריר זיך .
אַ ריר מיט אָן אבר .
און הויבט אויף אָן הענטל און ווייזט אַז סע לעבט .

די מוטער דערפרייט זיך .
נאָר פּלוצים—גאָט מיינער !
ס'האט עפעס זי שטעכיק געמאָן אַזאַ שמאַרץ .
נאָר זי האט שוין מער ניט גערירט זיך .
פאַרגליווערט —
אַ קויל האט געמאַכט איר אַ וואונד אין דעם האַרץ .

און זי איז געבליבן
אזוי אַט אַ זיצן
מיט קינד נאָך אין לעבן פאַרקלעמט אין די הענט —

מיט אָפענע אויגן
צעעפנט, צעשמשירעט,
וואָס האבן דאָס קינד מער ניט זען געקענט.

און ס'גיכט זיך דאָס בלומ
פון דער וואונד פון דער מוטער
אַראָפּ אָף דעם קינדישן קליינעם געזיכט,
און ס'שאַפט אָן דאָס קינד
מיט די קליינינקע הענטלעך
אַ וואַרימע פליסיקייט קלעפיק - געדיכט.

און ס'עפנט דאָס קינד אויף
די אויגן פאַר'חלומט,
אַ, מאַמע, אַ טרונק טאָן, און ס'לעקט אָפּ דאָס בלומ.
און ס'לעקט און באַלעקט זיך
דאָס בלומ פון דער מוטער -
אַ, מאַמע, אַ מאַמע, עס איז אַזוי גוט!

אָוועק איז איין שעה
און אַ צווייטע, אַ דריטע,
פאַרטרוקנט דאָס בלומ אָף דער מוטערשער הויט,
און צווישן די אָרעס
די מוטערשע טוימע
שוועבט אום דאָס קינד צווישן לעבן און מוים.

אַ, מוטער, וואָס זיצסטו?!
דיין קינד קען נאָך לעבן!
דערוואַרים דאָס קינד דיינס, די וואונד דעם פאַרבינד!

די קויל פון די ווייסע
פארשמילט האָט די מוטער, —
און שפעטער אַזוי איז געשמאַרפן דאָס קינד .

אַ , ווינטן , איר ווינטן ,
און איר אוראַנאַנען ,
וואָס פושעוועט אַפּט דאָ אַזוי אין דעם לאַנד ,
איר מעכטיקע ריזן
פון ערדן און ימים ,
קומט אין די וועלדער און קריגט דאָ פאַרשמאַנד !

און הויבט אויף די מוטער
אַזוי אַ פאַרגליווערט ,
אַזוי ווי זי האלט אין די אַרעמס איר קינד ,
און טראַגט זי אַרום
איבער וועלטן צו ווייסע
און ווייזט זיי ווי גרויס זענען זייערע זינד .

און ווי איר זענט מעכטיק
אַזוי זאָלט איר נעמען
צעשפּאַלטן דעם בויך דאָרט ביי זייערער ערד ,
און זאָלט דאָרט צעשמעלן
אַ ריזיקן קבר
און אויבן באַווייזן : די ביקס און די שווערר .

XI

עם האָבן זיך ווייסע
דערפרייט ווי משוגע . —
ס'עט זיין אזא יום - טוב פון ווילדן סערעָר ,
די בלוטן זיי זידן שוין
היציק - גערוועאיש ,
דאָס בלוט פון דעם שפּאַנישן טאַרעאַדאַר .

און ס'איז זיי די אויגן
פון בלוט אזש פאַרלאָפּן ,
דעם וואַלד שוין פאַרינגלט אַרום - און - אַרום ,
און ס'דאַכט זיך זיי אַלע —
דער וואַלד איז אַן אַקס גאָר ,
וואָס שטייט ווי פאַרגליווערט , דערשראָקן און שטום .

און ס'דאַכט זיך דער אַקס
אַז ער ווייסט גאָר פון גאַרניש ,
און מאַכט צום אַנטלויפּן ווי גאָר קיין פאַרווך ;
דער שפּאַניער וואַרפט אים
אַ שפּיז פון דערווייטן
און שרעקט אים און רייצט אים מיט רויטקייט פון טוך .

און אָט טוט דער וואָלד
ווי אַן אָקס גאָר אַ רעווע,
די שפּיז האָט אין וויימאַק אַ וואונד אים פאַרשאפט,
דער אָקס קוקט אַרום זיך, —
וואָס איז ער דאָ שולדיק,
און ס'קומט אים ניט ווילנדיק אָן אַזאָ קראַפט.

אָט וועט ער אַ לויף טאָן
אַזוי מיט זיין גבורה
און טאָן מיט די הערנער אַזוי זיך אַ שמויס,
און אַליץ וועט צעפּאַלן,
און בלומט וועט זיך גיסן
און אַלעס אַרום וועט שוין ווערן באַלד אויס.

גאָר עס שטייט זיך אַנטקעגן דער שפּאַניער
קאַלמבולטיק
אַזוי ווי צום מיינען, ס'איז עפעס אַ ריז,
דער אָקס טוט אַ לויף —
ניט דער שפּאַניער אַ שמיכל,
צום אָקס איז אין מוח אריין שוין די שפּיז.

דער אָקס טוט אַ פּאַל
אַף דער ערד מיט זיין שווערקייט
און ס'דרינגט אים מער טיפּער די שפּיז גאָר אַריין.

און ס'בלישטשעט אים אָפּ
אין די לעצטע מינוטן
פון שפּיז צו די אויגן אַ בלענדענדע שיין .

□ □
□

עס האָבן צעטיילט זיך
די שפּאַניער אין טיילן
אין יעטווידער טייל זענען וויסע אַ צען .
און עטליכע הונדערטער
זין סיבאַניער
שטייען און קעמפּן מיט אָפּפּער און ברען .

צען וויסע ! צען וויסע !
די שרעקעדיק - קליינע
און יעטווידער וויסער זיין ביקס האָט צעקנאַלט ,
נאָך יעטווידער קויל ,
וואָס אַ ביקס וואַרפט אַרויס נאָר ,
אין בלוטן פאַרגאַסן אַ אינדיער פאַלט .

די עטליכע הונדערטער
זין סיבאַניער ,
נאָר מיט מאַקאַנעס און פיילן פון האַלץ !
ניטאָ וואו אַנטלויפן —
זיי זענען פאַרינגלט
זיי שטאַרבן פאַרבלוטיקט אין זוניקן שטאַלץ .

זיי קעמפן ווי שטאלצע .
נאָר פלוצים וואָס איז עס ?
זיי פאלן אין שרעק אלע צו צו דער ערד ,
און לאָזן פון די הענט אָפּ
די לאַנגע מאַקאָנעס ,
ס'יאָגט איינער אַ ווייסער אין ווילדקייט אַ פּערד .

זיי וואַלטן אַנטלויפן ,
זיי קענען ניט לויפן ,
זיי האָבן פיל שטאַלצקייט און האָבן פיל כּוּמ , —
קומט אָן די שרעק —
מעג דאָס זיין פאַר אַ גאָרניט ,
פאַרניפטעט די שרעק באַלד דאָס ווּדיקסטע בלוט .

עס קלעמען די אינדיער
די הענט אין דער ערד איין ,
און יעדערער ווייסער מיינט ער איז אַ העלד ,
עס שפּאַנען געפּאַנגענע
די סיבאַניער
און אלץ נאָך אין שרעק פאַר דעם פּערד אָפּן פּעלד .

□ □
□

דער לאַגער פון ווייסע .
ס'איז קוסטעס געדיכטע .
און פאַלמעס צעוואָרפּן—ס'איז טראָפּישע פּעלד ,

עס רוען דאָרט ווייסע ,
די פּערד ביי דער פּאַשע ,
אינמיטן פון אַלץ איז אַ בייַדל צעשטעלט .

אין בייַדל אַ מישל
אַף שנעל אַ געטאַכטעס ,
א שטול ביי דעם מישל אין איינזאַמקייט שטייט ,
און פונקט קעגנאיבער
אַף טשוועקל—אַ שטריקל ,
היינט אַף אַ צלם אַ יעזוס צעשפּרייט .

און דאָרטן אין בייַדל
זיצט איצט וועלאַזקעז ,
און מורמעלט זיך אונטער ווי שטיל אַ געזאַנג ,
עס האָפּן די ווייסע
זיין האַרץ איצט צעיובל'ט ,
פיל סיבאַנייער געכאַפּט אין געפאַנג .

דעם קאַפּ אָנגעפויגן
אין גלי פֿון די אויגן
גיט ער זיך פון שטול אַזוי ווי אַ הויב , —
אַ קלאַפּ אין דעם מישל ,
עס ציטערט דאָס מישל ,
קלינגט אַ באַפעל אַפּ ווי הילכיק און טויב .

עס דאכט זיך
ער ווארט איצט, אז עמיץ זאל קומען,
וועלאזקעז קען ווארטן, נאר ווארטן ניט לאנג,
עס קומען אריין באלד
צוויי ווייסע אין צימער:
סעניאָר! קום צו זעען איצט אונדזער געפאָנג.

וועלאזקעז פארלאָזט באלד
דאָס ביידל צופרידן —
און גייט פון דעם ביידל ניט ווייט אין דעם פעלד —
אין קייטן און שטריק
ווער געשמידט, ווער געפונדן —
זענען די זין סיבאָניער צעשטעלט.

ער קוקט און ער גלויבט זיך
אליין ניט אין וואונדער —
געמיינט ער וועט טרעפן דאָ פיינליך געוויין, —
צום סוף זעט ער מענטשן
פון פיין און פון ווייטאָק,
וואס שטייען מיט שמאָלצקייט און האַרטקייט פון שטיין.

אינמיטן פון אַלע דערזעט ער
דעם שמאָלצסטן —
מיט בליק פון אַן אַדלער, אַן עלמערער מאַן.

וועלאזקעז הויבט אָן
צו אים רעדן מיט הניפה:
דו ביסט דאָ דער איינציקער עלטסטער פארזאן!

דו ביסט דאָ דער עלטסטער,
ביסט מערער ערפארן,
ביסט מערער פארשטענדליך, פון אלע מער קלוג,
דו דארפסט דאָך פארשטיין,
אַז איר מאכט זיך נאָריש,
און נאָריש זיך מאַכן איז שמענדיק גענוג!

אַזוי ווי דיין לאַנד
איז דיין לעבן דיר טייער, —
זיין ווייב און זיין קינד דאַרף פאַשיצן אַ מאַן,
און ווי דו ביסט קלוג
דאַרפסטו זאָגן אונדז אַלעס,
ווער איז האַטוואַיי און וואס איז זיין פלאַן.

און דאַן, ווען דו וועסט אונדז
פון אַלעס דערציילן,
וועסטו אונדז פאַלד גאַענט שוין ווערן געוויס, —
וועסט ווערן דערהויבן
צוגלייך מיט אונדז אַלע
און וויסן, ווי ס'לעבן פון ווייסע איז זיס.

גאָר שטאַלץ איז געשטאַנען
דער זון סיבאַניער
און ביטער געשמייכלט אזוי ווי אין שפּאַס:
אַ ווייסע!
פאַר אייך איז איין ענטפער פאַראַגען,
אַן ענטפער פון מיאוס'קייט און צאָרן און האַס.

אַ ווייסע, איר ווייסע!
פאַרשאַלטענע ווייסע!
ביי מיר אין מיין האַרצן גיט אַ קיין שלאַנג!
איך וויל גאָר גיט לעבן
ווי איר אַזאַ לעבן —
איך קען און פאַרשטיי אייער לעבן פון לאַנג.

וועלאַזקעז בלייבט שטיין.
אַט שטאַרבט ער פון ציטער.
סע מאָר מיט די חיות גאָר קיינמאַל זיין מילד!
אַ וואָרט צו באַגרייפן,
דעם שכל צו שלייפן —
זיי זענען, בסך - הכל, גאָך חיה'ש און ווילד.

געסט אַט דעם הונט,
אַט אַ דעם סיבאַניער,
וואָס שפּעטן פון אונדז האָט ער איצט אַזאַ לוסט

און גיט אים פארזוכן
פון אונדזערע אייזנס —
צעגליט אים אַ צלם ביי אים אָף דער ברוסט!
!

און באַלד וועלן מיר זעען,
צי ער וועט פאַרשטיין
דעם שכל, וואָס ליגט דאָ אין אונדזער געצייג,
צי וועט ער נאָך וואַגן,
דער הונט אָט דער מיאוסער,
זייערע סודות צו האַלטן אין שווייג.

פון אייזנס צעגליטע
אָף ברוסט סיבאַנייער
בלוט שוין דער צלם פון רויבערשן טאַט,
די ליפן פאַרקלעמטע
ביי דעם סיבאַנייער,
ער שווייגט און ער רעדט גיט קיין וואָרט פון פאַראַט.

דו שווייגסט נאָך ? !
דו הינטישער זון, דו רוצח!
ציטערט וועלאַזקעז אין ווילדן געשריי,
דערצייל אונדז,
מיר וועלן דיין לעבן דיר שענקען,
וואו ערגיץ געפינט זיך אין וואַלד האַטוואיי.

נאָר ניין! ער רעדט ניט .
און דאָכט זיך ער שמייכלט —
פון צלם אָף ברוסט האָט דאָס בלוט זיך צעטרופט.
עס קוקט אָף די ווייסע
דער זון פון דער פרייהייט
און שמייכלט אַ שמייכל פון ביטערן גיפט .

ער שווייגט נאָך דער ווילדער!
צעשרייט זיך וועלאַזקעז —
ווי קען דאָס אַ מענטש אַזוי האַנדלען געמיין! ?
האַקט מיט אַ שווערד
אים אַראָפּ שוין אַן אויער
און רייסט אים אַרויס מיט די צוויינגען די ציין!

און מ'האַט אים די נעגל
פון פיס אויסגעריסן —
געשניטן אין שטיקלאַך די פינגער פון הענט ,
נאָר ער האָט געשוויגן
קיין וואָרט צו דערציילן —
און מ'האַט אים ערשט נאָכדעם אין פייער פאַרברענט .

וועלאַזקעז געווען איז
פון היין אַזש פאַרכמאַליעט ,
די אויגן געטונקען אין בלוטן — און דאָך ,

ס'האָט אין זיין האַרצן
צערייזט זיך די ווילדקייט
דער היח'שער בלומ-דורשט געפאָדערט האָט נאָך.

און ער האָט באַפעלן
מיט אַלע קאַסיקעס,
וואָס זענען פאַראַן דאָ— נים רעדן קיין וואָרט, —
צעלענן אַ פייער
וואָס גליאַיקער שטאַרקער
און אַלע פאַרברענען זיי באַלד אַפן אָרט.

און ער איז אוועק
אין זיין ביידל צו רוען,
אַ דריטל צו כאַפן— אָט נאָך אזאָ מי —
די הענט און די פיס
די קאַסיקעס געפונדן
און ס'האָט שוין אַ פייער געגרייט זיך אין גלי.

ער ליגט אין דעם ביידל,
עס גלוסט זיך אים שלאָפן —
ער מאַכט צו די אויגן און עפנט זיי אויף,
עס רייסן פון דרויסן
זיך ווייען געשרייען
און טראָגן זיך פייגליך אַראָפּ און אַרויף.

און ער—דאָן וועלאַזקעז ,
מע שמערט אים צום שלאָפן ,
מע פרעגט דאָרט די ווילדע אין פיינליכן וויי .
עד ליגט און ער טראַכט ,
אַט ווי זאָל ער איצט שלאָפן —
אַז ס'מאָכן די ווילדע אַזאַ מיין געשריי .

און ער לויפט אַרויס ,
אַזאַ ווילדער און בייזער :
וואָס איז אַזאַ ווילדער געשריי ביי דעם פלאַם ?
הערט וואָס איך הייס אייך ,
איך שלאָף—זאָל זיין רואיך !
שוין בעסער , מיר דאכט , זיי דעטרונקען אין ים !

גאַר ס'האַפן די ווייסע
קיין האַרץ גיט געקראַגן
אַזאַ פאַרנעגונגן צעשמערן אַליין ,
האַט איינער אַ ווייסער
אין פרייד זיך צעשפרינגען
ער האַט אַ געדאַנק , און וועט צייגן זיין מיין .

ער זוכט אָפּ באַלד שפּענער
און שמוציקע שטיינער
און שמופּט זיי אַרײַן סיבאַניער אין מויל , —

עס שרייען שוין מער ניש
אין פלאם די קאסיקעס
עס פאלן די אברים פארברענטע אין קויל.

פארברענט די קאסיקעס,
האָט יעדערער ווייסער
געפילט אין דעם האַרצן אַ גרויסן גענום,
און ס'האָט זיך געוואָלט
אויך פון האַרץ צו דעם שכל
פון גרויס פאַרגענוגן צו געפן אַ גרום.

און דאָ אויך אינמיטן,
ניש ווייט פון דעם פייער,
פאַרוויקלט אין שוואַרצן פאַרבלוטיקט געמיט,
שטייען פאַרקלעמטע
אין פיין סיבאַנייער,
די הענט אין די פיס שווער אין קייטן געשמידט.

קוקן די ווייסע
צו די סיבאַנייער —
דרייט זיך אָפּ יעטווידער בליק אזוי שלאַנק
און שניידט זיך אַריין,
ווי דער בליק פון אַ טיגער,
אין סליונע פון שכור, אַזאַ מין געדאַנק:

די ווילדע, וואס שטייען
אָט דאָ אַ געשמידטע,
זיי ווייסן ביז היינט דאָך נאָך קיין שום געפאַס,
פאַרוואָס זשע אַצינדער
זיי גאָר ניט באַקערן
צום גלויבן פון גרויסן, אלמעכטיקן גאָט.

און באַלד איז געקומען
דער גלח אַ גרייטער,
די אויגן פאַרגלאַצט צו דער הימלשער שיין:
איר ליבנדע קינדער,
פון פאַלק סיבאַניער
פאַרנעמט טיינע ווערטער און הערט זיך גוט איין.

איין גאָט איז פאַראַנען
אַה הימלען און ערדן,
און איר האָט פון דעם נאָך ביז איצט ניט געוואוסט,
נאָר איר האָט געבלאָנדזשעט
אַה וועגן פאַרוויסטע
צו ווילדע, צו הילצערנע געטער געגלוסט.

טאָ ווייסט, אַז אַ גאָט
איז פאַראַנען נאָר איינער,
ביי גאָט איז פאַראַנען איין - איינציקער זון.

פרידערשע ליבע
און גלייכקייט פאר אלע —
לערנט דער גאט, און איר ווייסט ניט דערפון!

נאך וואס איך צו זאגן?
איר וועט ניט באגרייפן —
כאטש פראסט איז און פשוט דאס געמליך געפאט
טא זאגט זשע נאך אלע,
וואס איך וועל איך זאגן:
מיר גלויבן אין גרויסן, אלמעכטיקן גאט!

און עס זענען געשטאנען
די שפאניער פון ווייטן,
מיט ביקס און מיט שווערד ניט גערירט זיך פון ארט,
און די סיבאניער
די קעפ אָנגעבויגן
האָבן אין צימער געזאגט יעדער ווארט.

די קעפ אָנגעבויגן,
די אויגן פארנעפלט,
די ליפן צו קושן דעם צלם באַרירט,
און ס'האָט יעדער איינער
נאך קוש פון זיין ברודער
גליאיקע טרערן אָף צלם געשפירט.

און איצט —

האָט דער גלח געזאָגט זיי מיט נחת —
איז יעטווידער איינער פון אייך שוין גאָטס קינד, —
אז איר וועט זיך האַלטן
אין פֿרידן און פֿרוסקייט —
וועט גאָט אייך פֿאַרנעבן אַף אייערע זינד !

און כדי איר זאָלט וויסן,
פֿאַרשטיין די לערע,
וואס איך האָב אין קורצן פֿאַר אייך דאָ דערציילט,
ווערט איר צו אייערע ברידער
די ווייסע
צו לערנען גאָטס תורה פֿאַנאָדערגעטיילט.

און ניין !
עס איז נאָך ניט דער סיבאַנייער
געזאָרן צום ווייסן פֿאַרוואַנדלט אַלס שקלאַף,
עס האָט נאָר געהייסן
אז ער דאַרף נאָר העלפֿן
צו אַלץ, וואס דער ברודער, דער ווייסער באַדאַרף.

דער ווייסער האָט עפעס
דערפֿילט אפֿין שטערן —
ער שוויצט, דאַכט זיך, יאָ, עס איז דאָך אזוי הייס,

א. הער זיך נאָר צו ,
א. דו שוויין סיבאַנייער ,
וויש מיר נאָר אָפּ פּון דעם שטערן דעם שווייס !

און שלעפּ מיר אַראָפּ נאָר
די שווייסיקע שטיוול ,
עס ווילט זיך מיר שלאָפּן געשמאַק , אזוי זיס —
וואס איז מיר פאַרטריקנט
דאָרט צווישן די פינגער , —
דו, שוויין סיבאַנייער , וואָש אָפּ מיר די פיס !

און גייט מען אין פעלדער —
דערמאָנט זיך דער שפּאַניער ,
אַז גאָלד אין די ערדן סוז, אפשר, דאָ זיין,
שלעפּט ער די שווערד
באַלד אַרויס פּון דעם שיידל :
דערצייל, וואו געפינט זיך דאָ גאָלד ערניץ, שוויין !

קוקט סיבאַנייער :
מ'זעט דאָ קיין גאָלד נישט .
דו, שוויין סיבאַנייער, דו גיב וואָס איך דאַרף !
נאָר וואָס קען ער געבן ?
זיין לעבן נאָר געבן , —
דערפילט ער אַ שניט פּון דעם שווערדישן שאַרף .

— איין שניט —

און עס פאלט אָף דער ערד אָפּ אַן אויער ,
עס ווילט זיך אים שרייען—ער ווייס ניט וואס איז ,
ער פאלט אָף דער ערד באלד
אין אַנגסטן פון גסיסה , —
אין בויך האָט געלעכערט אים בלוטיק אַ שפּיז .

אַזוי איז געגאַנגען
די לערע פון ווייסע .
אָף פעלדער און וועלדער אין טראָפישן סטעפּ
האַבן געוואַלגערט זיך
בלוטיק פאַרגליווערט
מענטשליכע אברים און אָפענע קעפּ .

XII

אזוי האָט געדויערט
אין מאָנאַט, צוויי מאָנאַט
אזוי ווי אין פיינליכער, ווילדער געשריי,
וואס האָט זיך אָפּ פּעלדער און וועלדער
צעצויגן
אין טויטליכע אַנגסטן,
אין שרעקליכע אויגן,
נאָר ס'איז נאָך געשטאַנען אין הויכקייט דערהויבן
דער ריו האַטוואיי.
און ער איז געשטאַנען אין פעסטקייט און שטאַלצקייט, —
האָט גלויבּעריש טוטיק געקלינגען
זיין שטים,
נאָר ווינציק געוועזן שוין קעמפּנדע מענער,
וואס זענען אין לעבן פאַרבליבן מיט אים.
פון צייט נאָך צו צייט נאָך
פלעגט ער גוט דערלאַנגען
די ווייסע פון וועלדער אַ מעכטיקן שטויס,
נאָר דאָך האָט געפילט שוין
דאָס יעטווידער איינער
עס גייען וואס ווייטער די קרעפטן מער אויס.

אין וואלד איז ניטאָ קיין מאַאִים, קיין קאַסאַווע,
אין וואלד איז צום רוען
ניטאָ קיין קאַניי, —
פאַראַן גאָר איין קראַפּט וואס איז זוניק און פעלזיק, —
פאַראַן גאָר אין וועלדער דער העלד האַטוויי.

האַטוויי איז געשטאַנען
דערמוטיקט די קעמפער!
אַ, פרידער און שוועסטער,
צו אייך אייער לויב!
לאַטיר גאָך קעמפן, —
מיר וועלן באַקעמפן
די טעגטשן די ווייסע
פון מאַרד און פון רויב!
גאָר ער אין זיך זעלבסט
האַט געפילט אזא טרויער,
וואס האט זיך געלייטערט ביי אים אין פאַרשטאַנד,
עס זענען די שכנישע
שטאַרקע קאַסיקעס
צו הילף ניט געקומען אין פעסטן פאַרבאַנד.
ער האַט זיי געוואָרנט:
עס קומען די ווייסע,
זיי זענען גאָר גאַענט שוין ביי מאַאִיס,
זיי האַפן געענטפערט
פון זייערע ווייטן:

מע דארף זיך נישט כאפן, עס איז נאך צו פרי! —
 עס איז נאך צו פרי,
 האפן זיי אים געענטפערט
 פון זייערע ווייטן: באני, קאמאנוואי.
 א, ברידער, קאסיקעס
 פון די סיפאנייער,
 פארוואס? א, ווי ווייניק פארשטייט איר אזוי? !

א! ווי צו דעם מאג
 ווען עס איז צו דעם ווייטן
 דער סוד פון דעם טייוול געווארן פארטרויט!
 און ער האט דערוואוסט זיך
 די ביקס ווי צו מאכן,
 און ער האט באקומען די סאכט פון דעם טויט.

א, וואלט יענער מאג
 גאר געוועזן פארשאלטן,
 גאר קיינמאל געקומען צו ליכטיקער שיין,
 דאן וואלט אף דער זוניקער ערד
 נישט געוועזן
 אזוי פיל א בלוטיקער, חי'ה'שער פיין.

דער ווייסער פארמאגט אויך
אן הארץ פון א מענטשן ,
נאָר ער האט דאס הארץ זיינס פארגאָסן מיט גאל .
ס'איז גאל אָף זיין צונג
און ס'איז גאל אָף די אויגן ,
פארשפרייט ער דעם טויט , וואו ער קומט איבעראַל .

און ס'איז שוין איצט קובא
פארשלונגען אין פייער ,
וואס האט זיך אין ברייטקייט און ווייטקייט פארפלייצט . —
דער ווייסער —
אזוי ווי א בלוט - הונט אַ ביזער
איז מערער און מערער געוואָרן צערייצט .

און ס'איז שוין צו זאָגן
קין קאָספּ ניט געוועזן ,
קין פראַגע צו פרעגן , אַז ווער סע געווינט ;
עס האט זיך אָף טראַפישע
פעלדער פון קובא
צעלאָזט אַ משוגענער , בלוטיקער הונט .

ער לויפט ,
פון די נאָולעכער שפּריצט אים אַ פייער .
ער אַטעמט—זיין אַטעם איז שטיקנדער גלוט .

ער בילט —

עם פארציטערט אָן איטה ביים האַרצן ,
דער בלוט - הונט איז שכור פון מענטשליכן בלוט .

נאָר כע שטייט האַטוואיי

ווי אַ ריז אין דער מיטן ,

וואס רייצט ביי דעם הונט מער זיין בלוט - אַפעטיש ,

דער הונט לויפט און נישטערט —

האַטוואיען פאַרצוקן ,

און ס'ווערט אַזוי בלוטיק זיין הינטיש געמיט .

ער לויפט ,

און ער דרייט מיט דעם קאָפּ ווי משוגע ,

ער פאלט צו דער ערד צו אין ווילדקייט און לעקט ,

פלוצים טוט ער אַזאַ שפּרינג

און אַ רעווע ,

די טריט האַטוואיים האָט ער שוין דערשמעקט .

האַטוואיי אין געפאנג.

ער האַלט ניט אין טרויער געפויגן דעם קאַפּ.

ער האַט ניט אין צער פאַרפינסטערט זיין פליק.

ער שפאַנט אין די קייטן געשמיט, ווי ער שוועבט

און אָפּ זיין געזיכט שוועבט אַ לייכטנדער גליק.

ער ווייסט, אַז ניט ער איז דער ערשטער, וואָס פאַלט.

ניט ער איז דער לעצטער, וואָס וויל עס זיין פריי —

ס'וועט ווערן דער קאַמף גאָר פאַרשטילט אָפּ אַ ווייל

און וועט זיך צעגליען גאָך העלער אַפּס'ניי.

און ער געהט אַזוי מיט דעם האַרץ ווי צעשפרייט.

און אָפּ זיין געזיכט, ווי אַ געמליכקייט שיינט,

מ'פירט אים אַרײַן אין דער רו

פון וועלאַזקעז —

ער קוקט אַזוי שטאַלץ אָפּ זיין שטערבליכן פיינט.

ווער ביסטו דאָס, ווער?

צעשרייט זיך וועלאַזקעז,

נידערטרעכטיקסער מענטש פון דעם פאַלק סיבאַניי!

איך בין האַטוואיי!

איך קעמפּ פאַר דער פרייהייט

אַט דאָ אין דעם לאַנד.

וואָס דו האָסט פאַרגוואַלדיקט .
פאַרפעסטעט אין שאַנד !
וואָס זאָנסטו עס , וואָס ?
צעפלאַמט זיך וועלאַזקעז
און ס'גיסט זיך רציחה פון אים , ווי אַ קוואַל .
דו ווייסט וואָס דו רעדסט ?
דו ווערסט איצט באַשולדיקט
אין פאַראַט און רעוואַלט .
צו פאַרנעמען דאָס לאַנד
פון אַלמעכטיקן מלך ,
וואָס הייסט פערדינאַנד —
אַט דאָס האָסטו געוואַלט !
דו ווייסט , וואָס דאָס איז ? !

איך ווייס וואָס דאָס איז !
אַט אַ יענער אַ מענש ,
וואָס ער הייסט פערדינאַנד —
דאָס איז ער דער פירער
פון אייך אַלע רויבער ,
וואָס קומען צו רויבן
אין יעטווירער לאַנד !

וועלאַזקעז איז זיצן געבליבן געפלעפט .
גאַר פלוצים האָט ער ווי אַ שינער אַ ווילדער

געטאָן אַזאָ שפּרינג :
 גענוג שוין , גענוג !
 פאַרנעמט אים פון מיר !
 בינדט אים צו שטאַרקער די פּיס
 און די הענט !
 צעלייגט שוין אַ פּיער
 וואָס שנעלער ,
 וואָס העלער
 און זאָל ער וואָס גיכער שוין ווערן פאַרברענט !

□ □
 □

האַטוואַי אַיז געפונדן די פּיס און די הענט
 צו אַ בוים .
 עס שניידן דעם קערפּער פאַרצויגן די שמריק .
 עס קוקן די ווייסע אין וואונדער מיט מורא :
 ער שמייכלט צום פּוים ווי אין הייליקן גליק .
 נאר פּלוצים געוואָרן זיין פליק ווי פאַרפינסטערט .
 דער שמייכל פאַרגליווערט—ווי האַסטיק און קרום , —
 אַ גלח מיט יעזום צעשפּרייט אָף אַ צלם
 קומט צו דעם פּיער צו גנב'יש און פרום .

האַטוואַי ! האַטוואַי !
 און די לעצטע מינוטן

קום איך, זיי וויסן, דיר געבן א טרייסט, —
מאכן דיר הייליק און ריין פארן שטארבן
ווייל עם זענען די זינד דיינע גרויס,
ווי דו ווייסט!

און גאט איז אלטעכטיק
און ער קען פארגעבן,
ווי גרויס און ווי שווער זאל גיט זיין דיינע זינד!
ער רופט דיר אין הימל,
כאטש דו האסט קיין גלויבן.
און א גלויביקער ווערן קענסטו נאך אצינד!

אָ, גלח, דו ווייסער!
כעמי איז מיין גלויבן!
ער זאגט אָף די הימלען אונדז גאָרניש גיט צו!
ער גיט אונדז נאָר ליבע
פון איין מענטש צום צווייטן
און פרייהייט און גלייכהייט און שטילקייט און רו!

ער גיט אונדז די פרייהייט,
וואָס ווערט איצט געלייטערט
ערשט דאָ אין דעם שיפעגדן, טויטליכן פלאַם!
און וועט זיך צעטראַגן
פאַר אייביקן לעבן,
באַהערשן די ערד און די בערג און דעם ים!

די ערד און דעם ים!
און דו ניסט מיר דעם הימל!
אָהין גייען ווייסע, וואָס זענען אויך פיין?!
אַ ווייסער, דו גלח,
איך וויל נישט אָהינצו!
אַט דאָרט וואו אַ ווייסער, וויל איך מער נישט זיין!

און איך וויל דאָ שטאַרבן אין אייגענעם גלויבן,
דאָס גלויבן אין פרייהייט
נישט אייביקן מוט!
און טרייסט מיך נישט, גלח, —
דיין טרייסט איז מיר איבריך,
דער גאַט פון דיין טרייסט
איז דאָס גאַלד און דאָס בלומ!

און געשטאַנען דער גלח מיט שוים אָף די ליפן.
מיט יעזוס און צלם פאַרקלעמט אין די הענט.
און ס'האַבן פון פייער
געהויבן זיך צונגען,
צום גלח, צום צלם
אַזוי ווי געשפרונגען,
צום יעזוס געשפרונגען און שטאַרקער געברענט.

און האַטוויי ער פילט די פלאַמען.
ער קוקט אין דער הויכקייט

און קוקט אָף די ערדן ,
און ווידער אין האַרצן ווי פריידן דערפילט , —
אָט דאָ ערשט ניט לאַנג
איז געווען אַלץ אין פרייהייט ,
און ער האָט אין פרייהייט געלעבט און געשפילט .

ער קוקט אָף די פעלדער מיט ליבע און טרייהייט ,
ניטאָ דאָרט צו זען די פעלדער מאַאִים , —
עס האָבן די ווייסע , די בלוטיקע ווייסע
צעטראַטן דאָ אלעס מיט זייערע פיס .

און ער ניט אַ קוק אין די הימלשע רוימען
און גרויס ווערט די פרייד אין זיין האַרצן אַפּס'ניי :
ער וויילט , אַז עס וועלן נאָך פריי זיין די ערדן ,
ווייל ניט ער איז דער לעצטער וואָס וויל עס זיין פריי .

דערקלערונגען צו די ווערטער פון סיבאנייער דיאלעקט,
וואס ווערן באנוצט אין דער פאעמע.

קאנאָא—Canoa
א שיפל.

האַטוואַי—Hatuey

האַטוואַי איז געווען אַ קאַסיקע אין דער פּראָווינץ
גואַבאַוואַ פון האַאיטי, פון וואָגען ער איז אַנטלאָפֿן אין
יאָר 1511 קיין קובאַ פון דער שפּאַנישער הערשאַפֿט, קעגן
וועלכער ער האָט געקעמפֿט העלדיש און ענטשלאָסן.

ווען וועלאַזקעו, דער אַנפירער פון דער שפּאַנישער
עקספעדיציע האָט אויך געלאַנדעט אין קובאַ כדי אַיינצו-
נעמען דאָס אינזל, האָט האַטוואַי אָרגאַניזירט די סיבאָנייער
און העלדיש געקעמפֿט, ביז וואָגען ער איז אומגעקומען
אַפֿן שייטער-הויפּן אין יאָר 1512.

האַטוואַי איז אַ מאָנומענטאַלע און פּאָפּולערע פיגור
אין אמעריקע, אַלס די פּאַרקערפּערונג פון דעם פּרייהייט-
גייסט פון די פּריטיטיווע מענטשן.

גואַבאַוואַ—Guajabá

אַ פּראָווינץ פון אינזל האַאיטי.

קוויסקיע—Quisqueya

דער אוראַלטער נאַמען פון האַאיטי.

מאַאיסי—Maisí

דער לעצטער פונקט אין אַריענט זייט פון קובאַ.

סיבאָנייער—Siboneyes

די פרימיטיווע איינוואוינער פון קובא .

ארייטע—Areito

געזאנגען פאגלויט פון טעגן מיט וועלכע די סר-
פאָנייער האָבן געפייערט זייערע יום-טובים און אָנגע-
האלטן זייערע טראַדיציעס .

קאסיקע—Cacique

אן עלטסטער, אן אָנפירער .

קאני—Caney

א גרעסערע וואוינונג .

קאסאָוע—Casabe

א שפייז געמאַכט פון יוקא, וואָס האָט געהאַט אַ
טעם פון ברויט .

יוקא—Yuca

א טראַפיש געוויקס, וואָס איז זייער נאָרהאַפּט .

אַנאַקאָנאַ—Anacaona

(גאַלד—Caona בלום—Ana)

בלום פון גאלד—אזוי האָט מען גערופן די שיינע האַאיטי-
אַנערן, די פרוי פון קאַאָנאַוואָ (Caonabó) אַ געבענטשטע
פאָעטיין און אַ פראַכטפולע רעדנערין. פאַרימט מיט אירע
פייערליכע יום-טובים, מיט איר אויסערגעווענליכער שיינ-
קייט, חכמה און גראַציע .

סעמי—Cemí

דער גאָט פון די סיבאָנייער .

טורי—Turey
דער הימל .

בעהיקע—Behique
א גויסטליכער .

מאנא—Mona
די לבנה .

קאריבייער—Caribes
א קריגערישער שבט פון אינדיער , וועלכער האָט בא-
וואוינט די קלענערע אינזלען פון אנטיליער ארכיפעלאג .

אבא—Abo
עלטסטער , שעף .

באָהיאָ—Bohío
וואוינונג , שטוב .

באטיי—Batey
שפיל-פלאץ , פארוואמלונגס-פלאץ .

קאָנוקאָ—Conuco
א באַאַרבעט שטיקל ערד .

מאַקאַנע—Macana
געווער , געמאַכט פון האַלץ .

באַטאַם—Batos
א שפיל אין באַל .

באַמערקטע דרוק-פעלערן:

זייט	שורה	געדרוקט	דארף זיין
31	9	פאַרשפייט	פאַרשפרייט
121	8	פאַרשמילט	פאַרשמילט
123	20	און	אין
126	12	וויילט	ווייסט